f.)

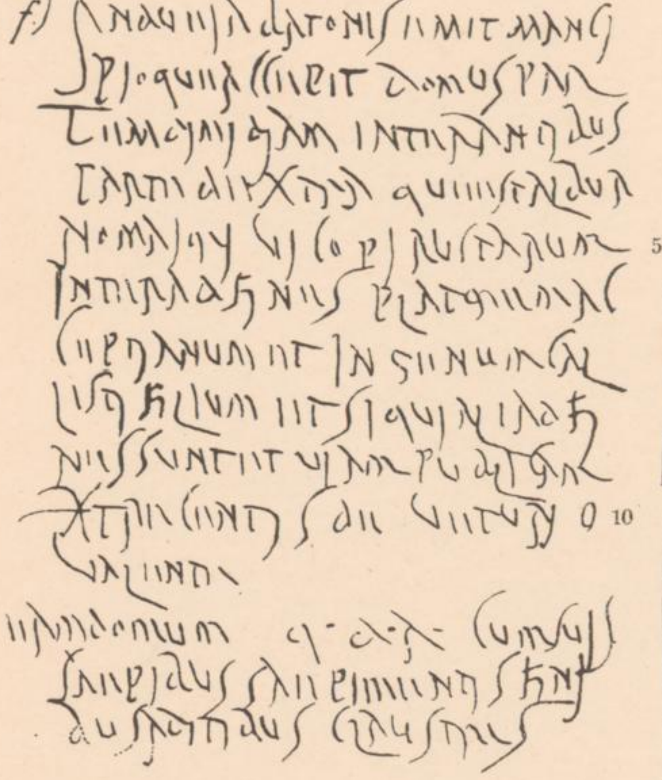

a.)

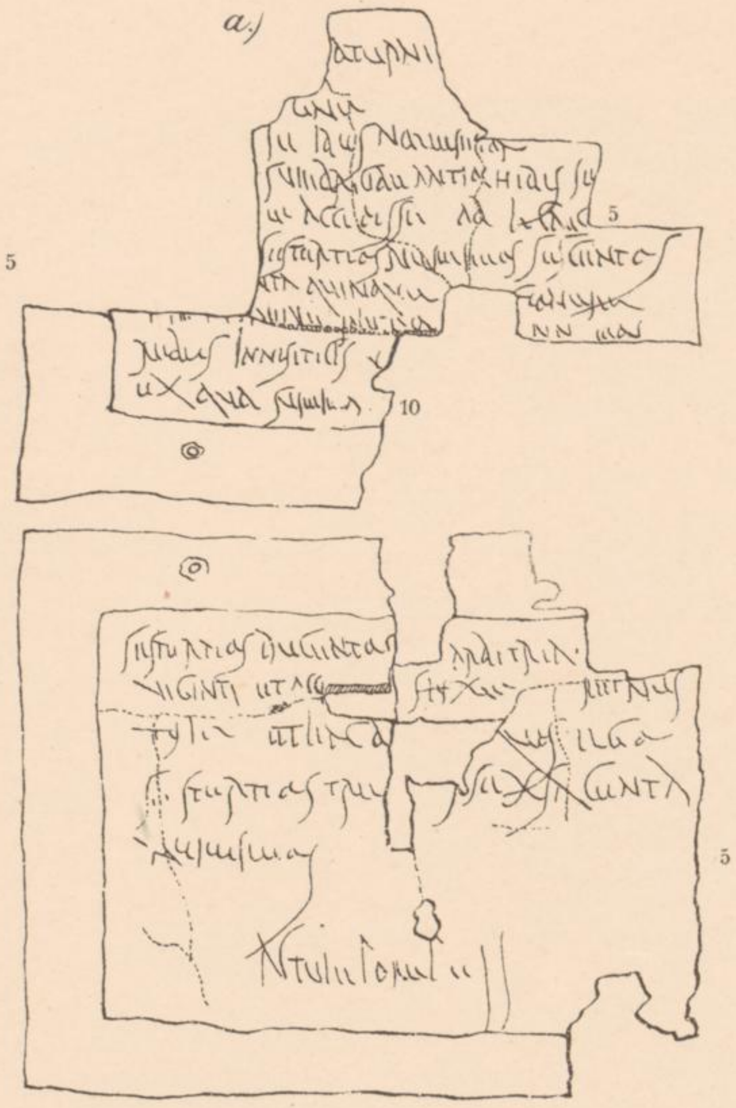

b.)

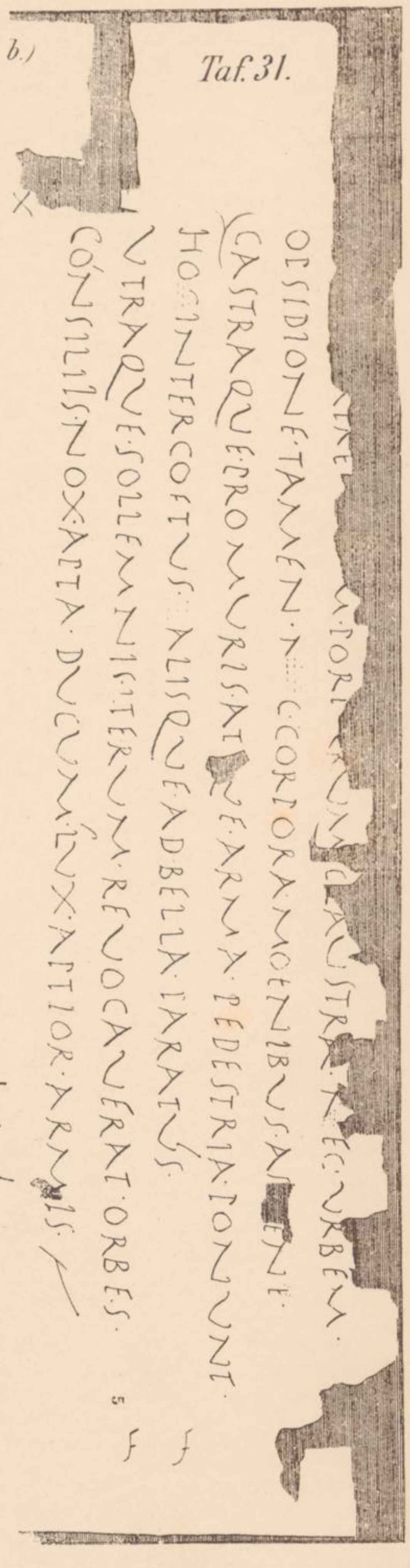
HOC·INTER·COETUS·ALIISQUE·AD·BELLA·PARATUS
UTRAQUE·SOLLEMNI·ITERUM·REUOCAUERAT·ORBES
CONSILIIS·NOX·APTA·DUCUM·LUX·APTIOR·ARMIS

c.)

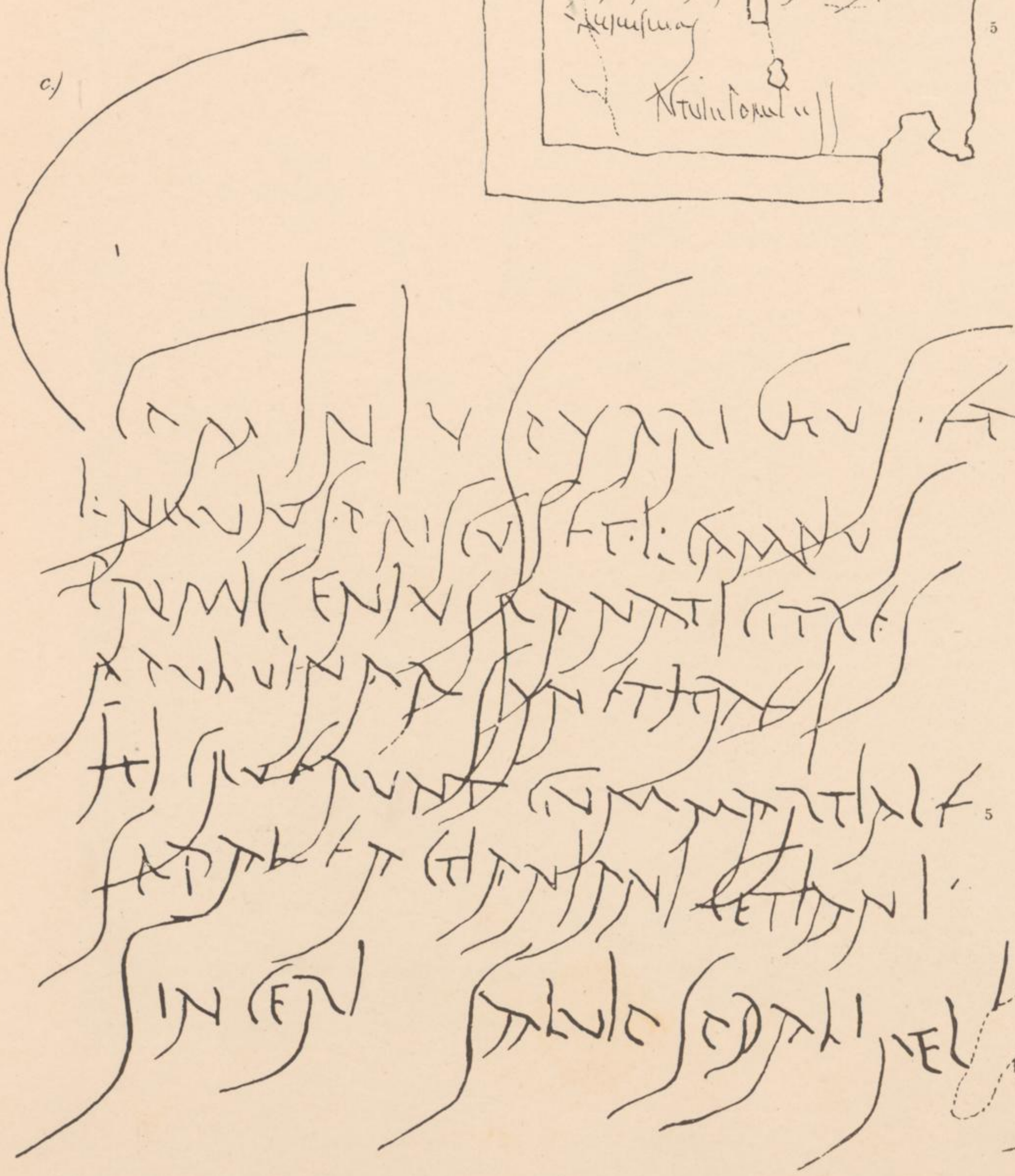

d.)

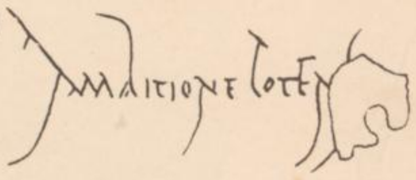

e.)

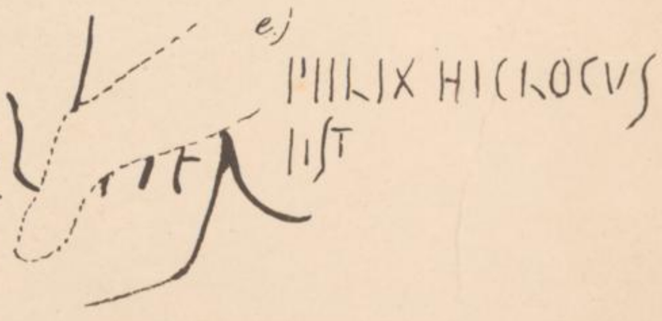
FELIX HIC LOCUS
EST

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

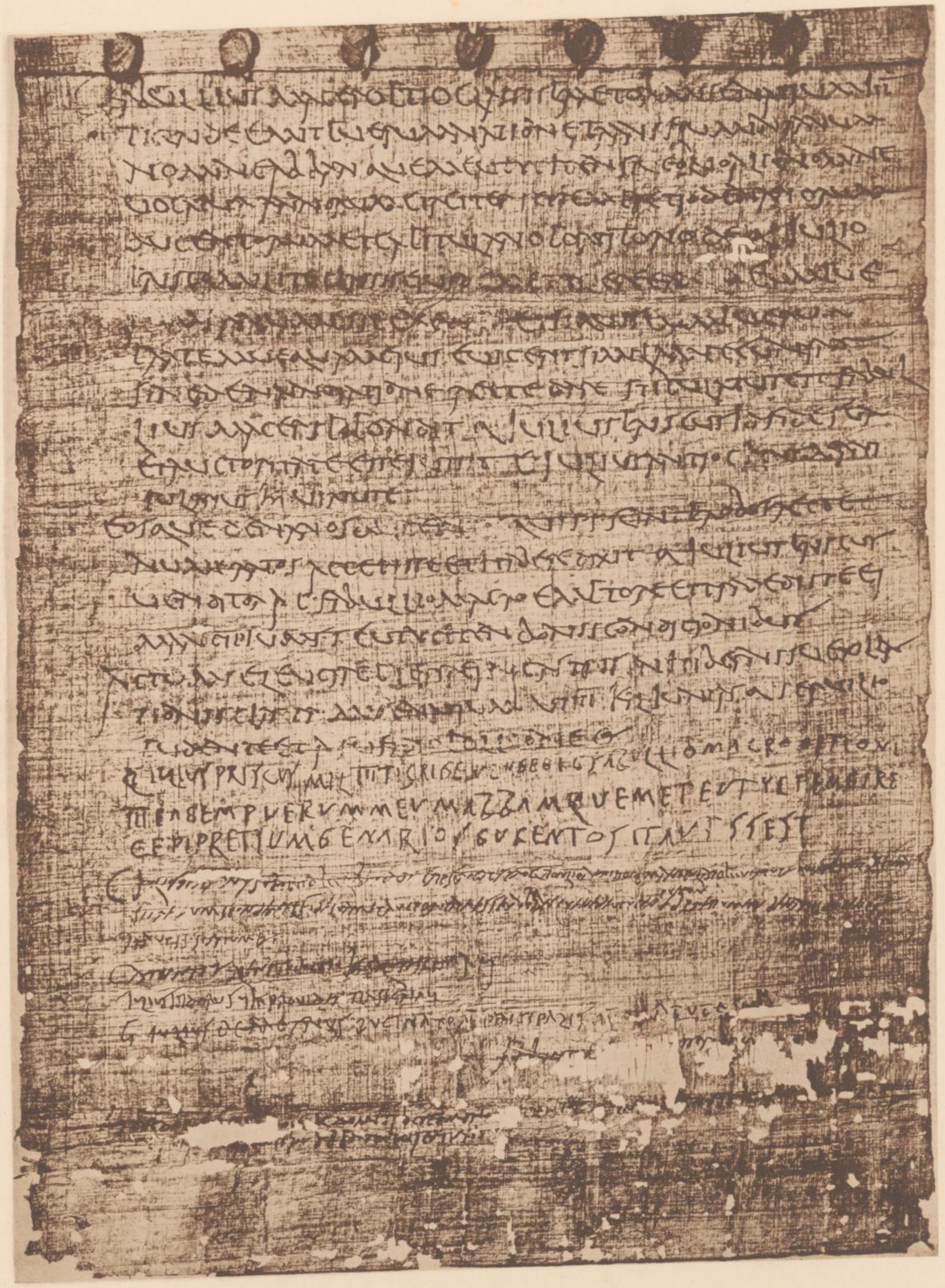

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

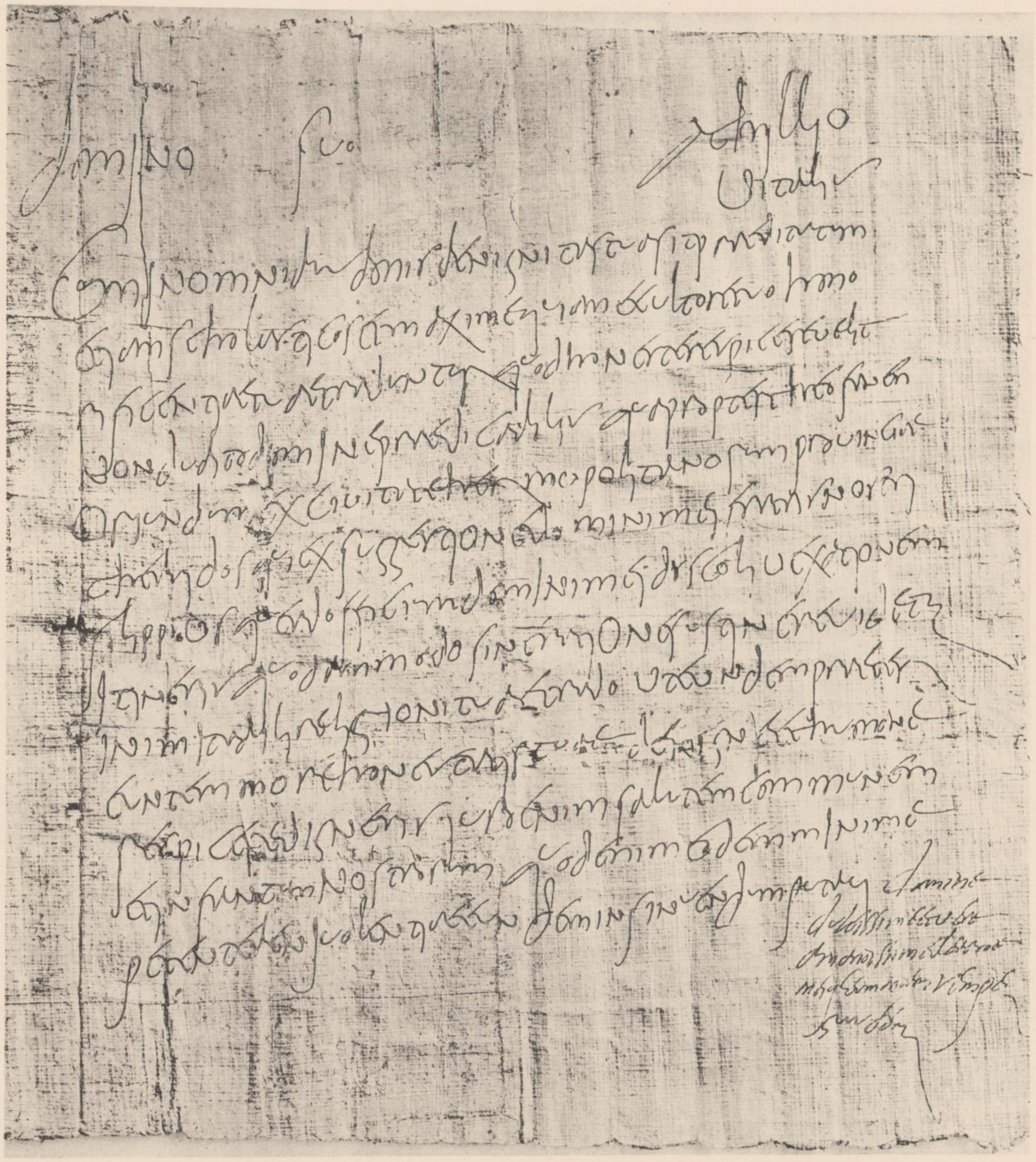

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a) CONSUMMETURNEQUITI
APECCATORŪETDIRI
GESIUSTUM· ETSCRUTANS
CORDAETRENESDS
IUSTUMADIUTORIUM

TENDITETPARAUITILLŪ·
ETINEOPARAUITUASA
MORTIS· SAGITTASSU
ASARDENTIBUSEFFECIT·
ECCEPARTURITINIUS

QUITASEIUSDESCENDET
CONFITEBORDNOSECUN
DUMIUSTITIAMEIUS·
ETPSALLAMNOMINI
DNIALTISSIMI;

b) PROPTER QUAM PARABOLĀ
DOCETUR CREDITORIS QUI
PARUUM UELMULTUM CON
CEDIT INITINERE SEQUENTI
BUS SETURBIS ETMULIERIB·
QUAESECUTAE ERANT SIMILI
TUDINEM SEMINANTIS DI
CIT CUIUSSEMEN INBONĀ
TERRAM UELPETROSAM CE
CIDIT LUCERNAM NONSUB
UAS SEDSUPER CANDELABR
PONI MATREM ETFRATRES
REPUDIAT NAUIGANS POST
SOMNUM TEMPESTATEM SE
DAT HOMINEM AMALEDIC
TIONE LIBERAT·

VII IAIRI FILIAM DUMIRET RE
SUSCITARE MULIEREM A
MIRANTE REUERSIS INDE
SERTO QUINQUE PANIBUS
ETDUOBUS PISCIBUS QUIN
QUE MILIA UIRORUM SATIAT
INTERROGANS QUEM SEDICE
RENT TURBAE APETRO XPS DE
CLARATUR ETMONET ABNE
GANTES OMNIBUS CRUCEM
TOLLI ETSEINSE QUIDESIG
NANS ESSE ILLIC QUIMORTE
NONGUSTARENT ANTEUISI
ONEM GLORIAE EIUS

VIIII INMONTEM ADSUMBTO PE
TRO IOHANNE ETIACOBO
XPS TRANSFIGURATUR IN
TERMOYSEN ETHELIAM UI
SUS UBITRIA TABERNACU
LA PETRUS DEBERE FIERI

c) INCAELIS QUAESCRIPTAMANENT SEMPERQUE
MANEBUNT
HICOUATEXUTERO SCS BAPTISTA IOHANNES
HICFELIX UICTORQ; PII GERUASIUS ALMUS
PROTASIUSQ; SACER· SUNT HICPERSCTA TESTES
QUIUERAM DOCUERE FIDEM CRUCE SANGUINE MORTE
IUNCTIQUINQ; SIMUL DIGITI DECORPORE XPI
EFFICIUNT CELSAM MAGNO CERTAMINE PALMAM
PERPETUI DIGNISQ; DŌ QUAM FLORIBUS ORNANT
EUSEBII SITIBI SCA FIDES SIXPO DEDITAMENS EST
PONTIFICIS SACRIMERITORŪ ETMOLE PERENNIS
HICSTUDIOSE POTES MARTINI DISCERE LECTOR
ORTUM MILITIAM NATALES GESTA PARENTES
DOCTRINĀ MORES PRAECONIA BELLA TRIUPHOS
SUPPLICIA PATRIAM DISCRIMINA DICTA LABORES
PRAEMIA UIRTUTES AEUUM PRAECONIA

d) PROPTERSPEMENIMISRA
helcatenahaccircum
datussum· Atillidixe
runtadeum· nosneq;
Litterasaccepimusde
iexjudaea· Neq;aduc
niensaliquisfratrum
nuntiauitautLocutus
estquiddetemalum
Rogamusautemaieaudi
requaesentis· nam
desectahacnotumest
nobisquiaubiq;eicontra
dicitur· Cumconsti
tuissentautemilLidiem
Uenerentadeuminhospi

e) FUERUNT SERMO
NIS UISU ES TMIHI·
ADSECUTO APRIN
CIPIO OMNIB; DIL
GENTER EXORDINE
TIBI· SCRIBERE OP
TIME THEOPHILE
UTCOGNUSCAS EO
RŪ UERBORUM· DE
QUIBUS ERUDITUS
ESUIRETATEM·

f) INDESERTO BAP
TIZANS ETPRAE
DICANS BAPTIS
MUM PAENI
TENTIAE INRE
MISSIONEM
PECCATORUM
ETEGREDIEBAN
TUR ADILLUM

Landes- u.
Biblioth
Düsseldo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

b.) INCPNT CAPL
DIALOG·LIB·II·
I UBI MULTITUDO HOMINUM INSPERATA OCCURRIT audire gallum de sci martini uirtutibus locuturo
II Ubi puellam duodecennem ab utero mutam curauit
III Ubi oleum sub eius benedictione creuit et ampulla cum oleo quod benedixerat super constratum marmore impauimentum cecidit et integra est inuenta
IIII Ubi ipsius nomine inuocato

R̄ XVII

a.) pondus illud monasterii hmenadtingeret
pedimendis id captiuis continuo deputauit
et cum ei suggereretur a fratribus ut aliqui
ex eo in sumptum monasterii reseruaret
omnibus in angusto esse uictum· multis de
esse uestitum· Nos inquit ecclesiae et pascat
et uestiat dum nihil nostris usibus quae

c.) Exeuntes h̄ pharisaei consilium
faciebant aduersus eum quomodo
eum perderent.
Ihs h̄ sciens recessit inde et secuti sunt
eum multi et curauit eos omnes
et praecepit eis ne manifestatum
eum facerent. Ut ad impleretur
quod dictum est per esaiam prophetam
dicentem Ecce puer meus quem
elegi. dilectus meus in quo bene con
placuit animae meae.
Ponam spm meum super eum.
Et iudicium gentibus nuntiauit
Non contendet neq; clamauit neq;
audiet aliquis in plateis uocem eius.
harundinem quassatam non confrin

Landes= u. Stadt=
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

b.)

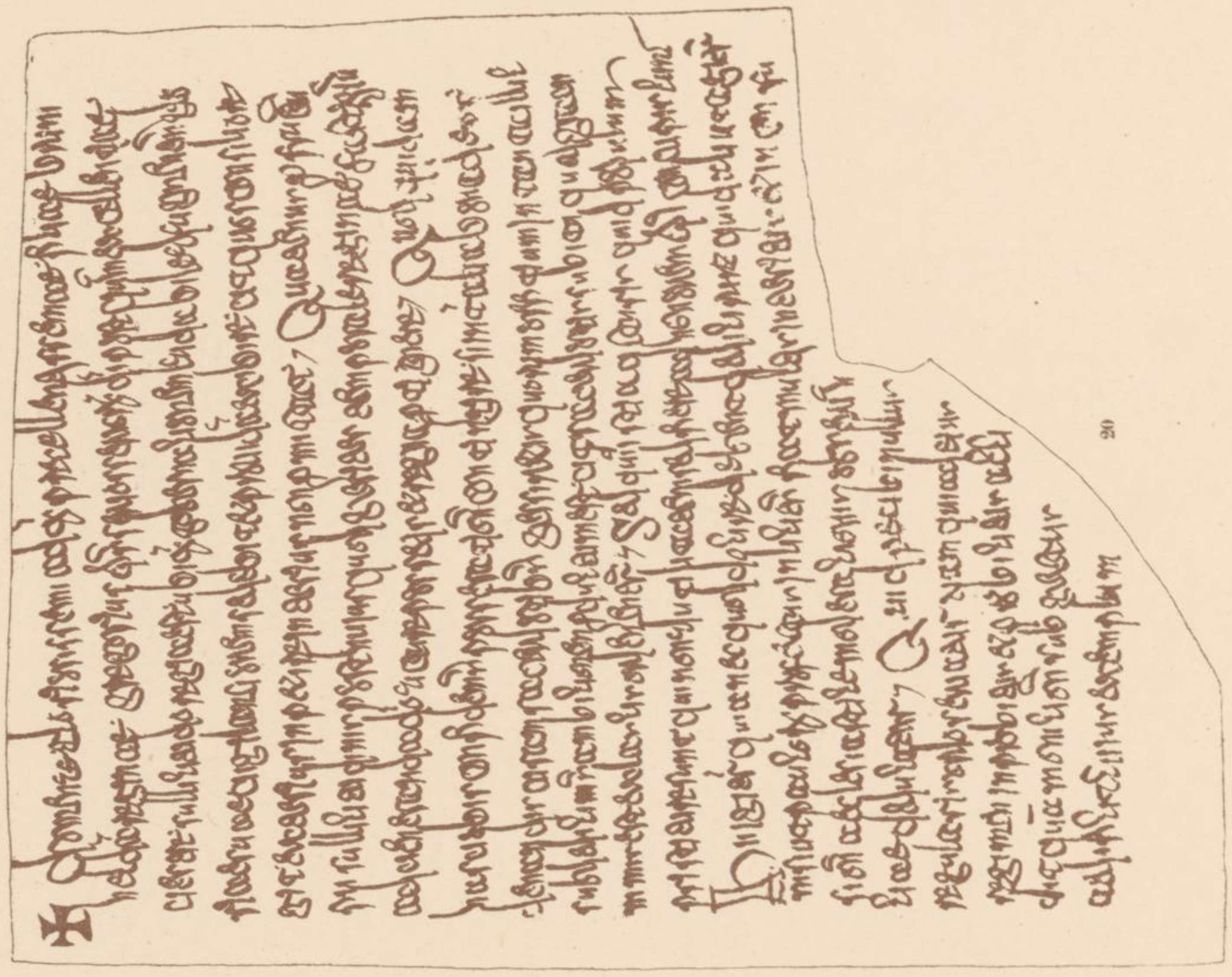

a.)

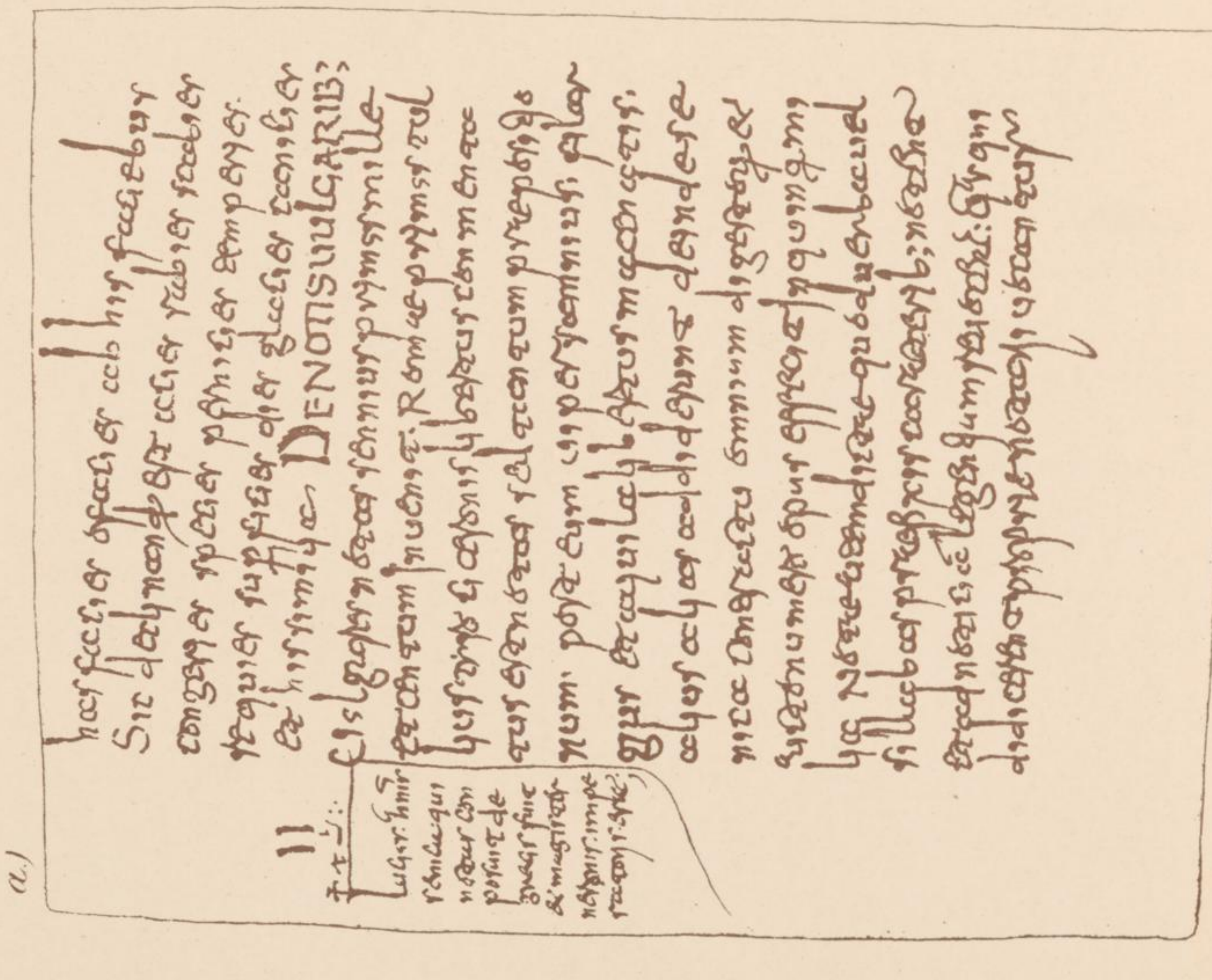

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

qui eum decollarent: ipsi autem et omnes ciuitatis milites nec baruca. deducta aliis denarius uiginti. et promiserunt eum et absciderunt caput eius: actum sunt autem haec apud senonas ciuitatem. die pridie kal. [illegible] sub aureliano imperatore.

Regnante domino nostro ihesu christo cui est honor et gloria uirtus et potestas in secula seculorum: amen

VITA VEL PASSIO BEATISSIMORUM MARTYRUM IULIANI ET BASILISSE ET COMITUM EORUM QUI PASSI SUNT ANTIOCIAE IN CIVITATE SUB MARTIANO PRESIDE DIE VII ID. [illegible]

[illegible]

Dum martyres sanctorum relinquentur, hoc nobis et uigiliarum munificaulo attudiderunt quo gestarum passionum suarum. sed cum fere non potuerunt. sed lucratione fissimum reliquerunt exemplum.

Effecti sunt etenim nobis uia. Caecis lumen. dubitantibus credulitas: Omnia prosperis suis cum suarum signa declarant gratiosis scitatis includunt.

De hac ergo uita [illegible] nullus esse poterit. quin incredulus permaneat: Uos autem qui haec audiatis ut legatis. credite nobiscum omnia possibilia esse credentibus:

Ideoque sine aliqua cunctatione non nisi incredulitatem nobis bonum. uod mittentur martyres reliquerunt: Obsecro autem uos omnes

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

qd cōmisit vii annos ad ostium ecclē ipsius peniteat. qui matrem suam in ta(n)te sub tributo constituta;

Et si qd absit cōtumax et pertinaciter perseverauerit. ab epō precludatur ipsa eccla. et scōr reliquie exinde auferantur et cū aliis reliquiis cōseruentur quia illa baselica ubi talia luci geruntur nō est pro scōr patrocinio edificata. sed magis sub cōdicione tributi esse constituta; Aduertatur domus ipsa. ubi talia lusus uoluerit iudicare; nō dicatur eccla. sed demonū simulacrum; Ipse et xpianus qui talia gerit. nec in eccla recipiatur nec sacerdotio fruatur sed usque in finem excomunicetur Corpus autem et more sacerdotali nō sepeliatur q matrem suā sub tributo dedit portamque paradisi clausit et locū orationis sibi negauit:

DE CANONES PATRUM

Non liceat ecclā uendere qd nec etiam computare; Si quis uendiderit aut emerit anathema sit; Ipsa enim ueritas in euangelio dicit; Hec domus dnī dignitas edificata est; descendit pluuia uenerunt flumina flauerunt uenti et inciderunt et bene fundata erat supra firmam petram; Petra enim xps est in qua ecclā portam celi fundauit; Si quis uendiderit ecclā et portam celi ut eas sub tributo eam constituerit. ut tamen et in perpetuum ianuam paradisi nō introibit. Et neque enim proprium introitum paradisi qd dns diligentibus se repromisit. pro ta portam lucis perdidit; Iacob enim patriarcha pro capitulū lapidem quā erexit dixit; Ecce domus dei et porta celi. luce ambulabunt per eam

Explicit feliciter amen deo gratias. semper;

Orate pro illos qui scripserunt cum xpo amen.

In nomine dnī hic liber apocalipsis abuit initium iussu fortunii abbatis; set morte eius interueniente minima pars scripta fuerat. eodemque modo contigit in tempore [illegible] abbatis adulamini uero tempore [illegible] abbatis domnus petrus prior consanguineus nimm abbatis copl[illegible] conplendo ab integro illuminauit.

Explicitus que est in ipsis kalendis iulii mensis. quando obiit gloriosus adefonsus rex yspanie ymperator [illegible] era Tmc c x VIII —

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a)

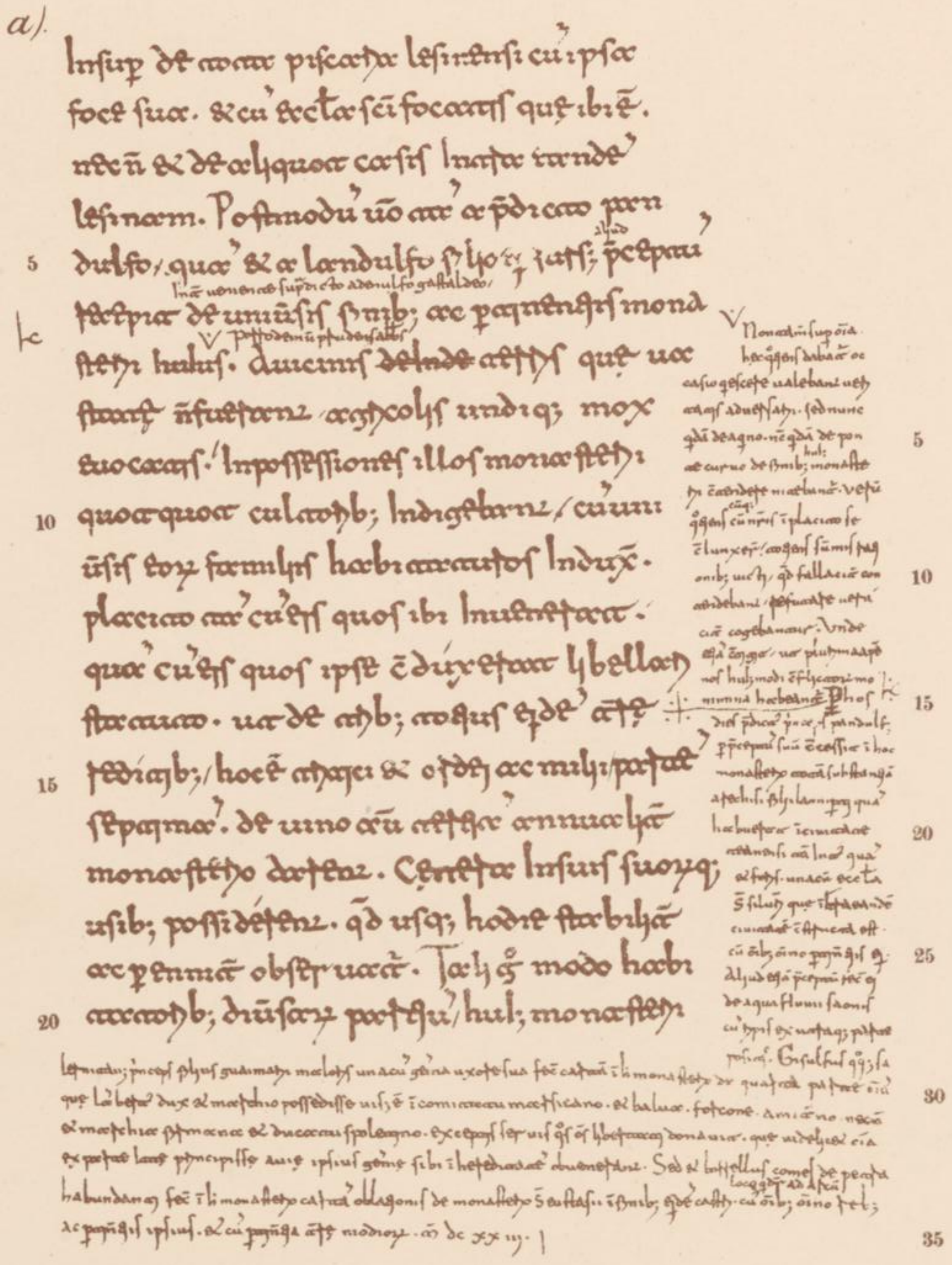

b)

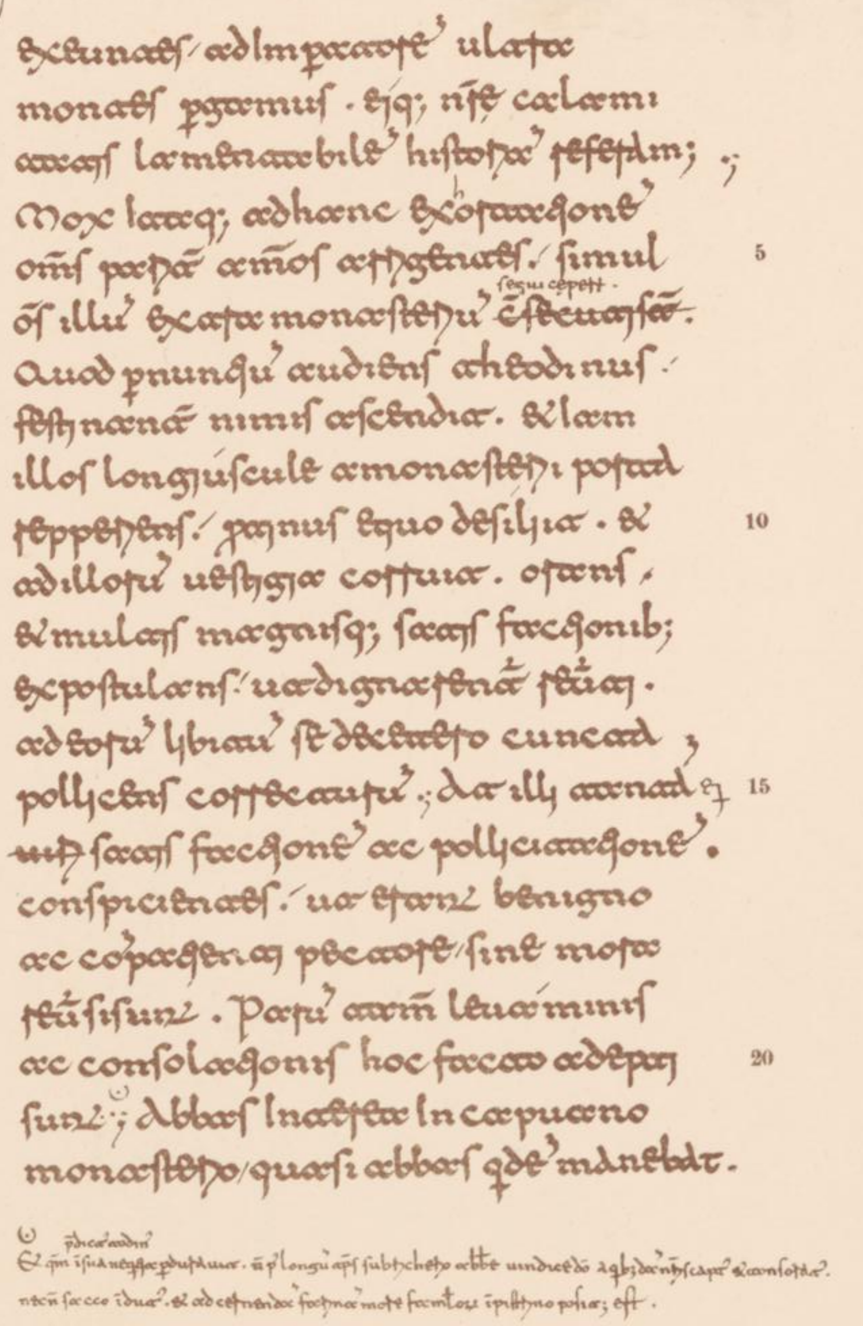

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

fuerunt ḋtē labia mea. tunc dignum laudationis p̄fert̄
hymnum. & illum scilicet hymnum. quia tuis iustificationib;
inbutus & doctus. pronuntiabit lingua mea eloquium tuum
quia omnia mandata tua aequitas. nihil ÷ enim aliud in elo
quiis tuis dn̄e. nisi pax nisi aequitas nisi uita. hoc corde cre
dam hoc labiis eloquar. hoc lingua pnuntiem. Fiat manus
tua ut saluet me quō mandata tua elegi. cum dicit fiat ma
nus tua designat dn̄m saluatorem. qui factus ex semine dd
secundum carnem. per quem facta s̄t uniuersa & reguntur. manū
enim hic dextram debemus accipere. postulat h̄ ut ueniret sal
uatorem. per quem se nouerat saluandum. quod h̄ dicit elegi
mandata tua omnia se pericula amore dn̄i post posuisse
testatur. Concupiui salutare tuum dn̄e & lex tua medita
tio mea ÷. ipsum uidere concupiueram. quem de utero uirgi
nali illis adhuc temporibus credebam esse uenturum & ut
sibi hanc scientiam descripturis diuinis fuisse demons
traret. seq̄. & lex tua meditatio mea ÷. in pphetis enim concu
piuerat xp̄m dn̄m nasciturum. de quo lex & pphetae loque
bantur. Uiuet anima mea & laudabit te. & iudicia tua
adiuuabunt me. ad ipsum loquitur quem desiderat in tuis
pmittens animam suam in aeternum uiuere quam salubri
ter nouerat credisse. laudabit te cantico scilicet nouo
per fidem puram. iudicia h̄ dicit. quae famulis suis dn̄s
dictururus se pmittit. id ÷ uenite benedicti. Erraui sic
ouis q̄. perit quaere seruū tuū quia mandata tua n̄ sū
oblitus. una ouis ÷ congregatio scorum & fideliū & unus
est pastor dn̄s xp̄s eorum. perspice quam infime sei.
comparati sunt hominis quando xp̄i gratia desere hō
minis. oui uidelicet erranti qui periculis patet luporū.

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de radicae patriarchae exiit et floret xp̄s de utero uirginis partu dt sed aliah habet translatio. IURAuit dn̄s et non poenitebit eum. Non aliquid dm̄ paenitet sed aliquid inmutare eum significat dum dicitur paenitet dm̄. Iurabit dn̄s et non poenitebit eum id est inmutabile uult conseruare quod fiat quod statuit cum dauid seruo suo. SIcustodierint filii tui testamentum meum et testimonia mea haec quae docebo eos, et filii eorum usque in saeculum sedebunt super sedem meam. Utique et filii tui et filii filiorum tuorum sicustodierint praecepta mea sedebunt super sedem beatitudinis tuae quia omnis fidelis filii sunt in xp̄o. dauid et filii abraham de quibus dicit ipsa ueritas potens est ds̄ de lapidibus istis suscitare filios abraham. Qm̄ elegit dn̄s sion praeelegit eam in habitationem sibi sion uniuersalis est eclesia in angelis beatam habitatoribus terrae peregrina quae et ipsa pars futura est et beatitudinē angelicam et haec est habitatio dī in aeternum quos elegit in xp̄o ds̄ praeelegit id est praedestinauit ante constitutionem saeculi iuxta apostolum quos uocauit hos et praedestinauit. HAEC requies mea in saeclm̄ saeculi hic habitabo quoniam elegi eam. Iam dī usbarunt requies mea ibi requiesco quantum nos amat ds̄ fratres ut quia nos requiescimus se dicat requiescere. Non enim ipse aliquando turbatur aut sic requiescit sed ibi se dicit requiescere quia nos in illo requiem habemus. HIC inhabitabo quoniam elegi eam. Uiduam eius benedicens benedicam pauperes eius saturabo panibus. Omnis anima sed destituta omni auxilio nisi solius dī uidua est secundum saeculum quia saeculum eam deserit non tamen ex inde uidua est quae xp̄m habet uirum. Id circo sca eclesia in omnibus membris suis uidua est a sclō derelicta atque contempta. A xp̄o autem electa et sponsata et pauperes eius saturabo panibus. Pauperes xpi sunt qui non amant hoc saeculum siue habeant siue non habeant aliquibus datae sunt diuitiae et dispersare et eis non ad possedere nec spem in illis ponere

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

& incipit esse quod non fuit. Diuino esse est. dissimilis numquam esse; Unde ad moysen dicitur. Ego sum qui sum. & dices filiis israhel. qui est misit me ad uos; Jacobus quoque ait; Apud quem non est transmutatio. Nec uicissitudinis obumbratio; Itaque per iohannem dicitur. Similes ei erimus. quoniam uidebimus eum sicuti est. Quia per hoc quod aspicimus eius essentiam naturae. a mutabilitate nostra liberati. figimur in aeternitate; Immutabimur quippe in ipso quem uidebimus. quia morte caremus uidendo uitam. Mutabilitatem nostram transcendimus. uidendo inmutabilem. Corruptione nulla tenebimur. uidendo incorruptionem; Erit autem tunc similitudo hominis in corporibus nostris; Hinc enim per paulum dicitur; Nostra conuersatio in caelis est. Unde etiam saluatorem expectamus dominum nostrum ihesum christum. qui reformauit corpus humilitatis nostrae. configuratum corpori claritatis suae. Erunt ergo tunc electorum corpora claritate dominici corporis configurata. Quae et si aequalitatem gloriae eius non habebunt per naturam. similitudinem tamen configurationis eius habebunt per gratiam; Quia itaque similitudo eius nunc in moribus quaeritur electorum. Et in resurrectione sequitur similitudo aeternitatis in mente. Quo uidebimus eum sicuti est. Et quia similitudinem quoque illius etiam corpora nostra percipient in configuratione. Dicatur recte de sanctis animalibus. dicatur. similitudo hominis in eis; Haec nos in expositionis exordio praelibasse sufficiat. Ut loquendi uirtus silentio refota. ad indagandam mysteria quae sequuntur robustior exsurgat; Certi enim sumus. quia ipsum de quo loquimur habemus adiutorem. qui uiuit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti deus per omnia saecula saeculorum amen.

EXPLICIT OMELIA SECUNDA SCI GREG. INCIPIT OMELIA EIUSDEM TERTIA.

SED QUATTUOR ANIMALIA quae per prophetiae spiritum futura praeuidentur. subtili narratione describuntur. cum dicitur. Quattuor facies uni. et quattuor pennae uni. Quid per faciem nisi notitia. Et quid per pennam nisi uolatus exprimitur. Per faciem quippe unusquisque cognoscitur. Per pennam uero in altum auium corpora subleuantur. Facies itaque ad fidem pertinet. Penna

Landes= u. Stadt=
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

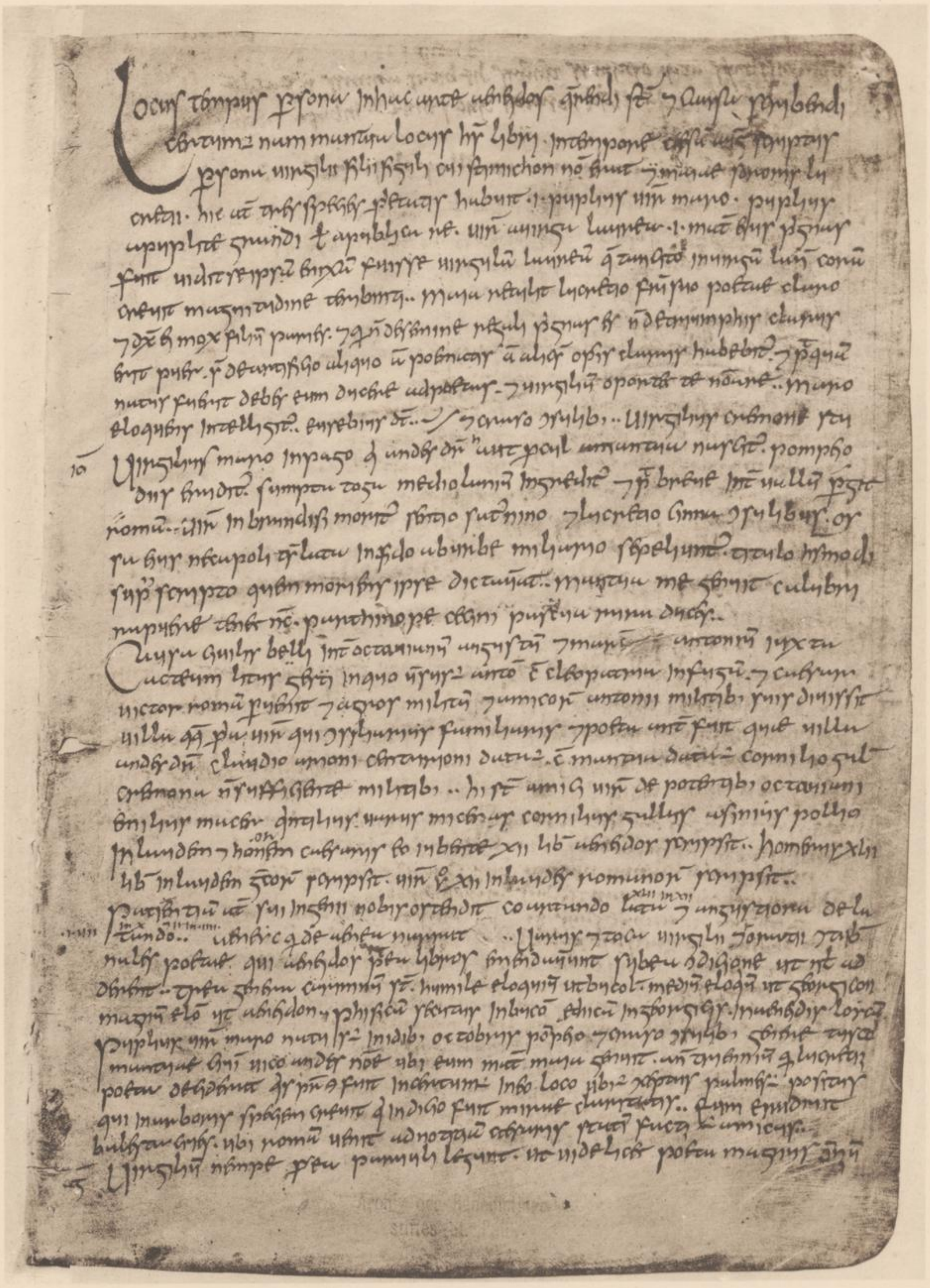

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ob renuntiatione sectique huius contemptu corona non tribuitur vel peccatorum venia sicut minimus misericordia divina concedatur; Quia sancti prosper vel alii sancti patres secundum divinam auctoritatem sanxerunt: ut illi clerici qui de rebus ecclesiae vivere cupiunt, res proprias quas habent per instrumenta cartarum deo et ecclesiae cui deserviunt condonent: Et sic rebus ecclesiae licenter absque maxima culpa utantur; ut sicut de rebus ecclesiae ipsi clerici gaudent: ita et ecclesia de rebus ipsorum clericorum cum pauperibus suis sit aucta atque melioratate gratuletur; Ita tamen ut ipsi clerici dum advivunt si ita placuerit res suas usu fructuario ordine per beneficium ecclesiae habeant: ut omnia sint communia; Et post obitum eorum ad ecclesiam vel ad canonicum ordinem cui data fuerant revertantur; Similiter iudicatur. ut et illi clerici qui de facultatibus suis sufficientiam habent de ipsis rebus propriis vivere debeant si tam infirmi fuerint ut omnibus ad integrum ecclesiae dei cui deserviunt dare noluerint. Et sic ipsius ecclesiae in amore xpi gratuitam servitutem sedulaque modulatione inpendant: Et sciant se probari qui a rebus ecclesiae

sicut ceteri canonici non utuntur: specialem misericordiam a deo recepturas cui de propriis rebus inserviunt; Quia si ea quae acceperunt erogant pro eorum ordinibus de elemosina: dispensatore reliquerint nihil habentibus conferenda: sine peccato possident sua: quando propriis contenti rebus: nihilque se iure debere arbitrantur recipi. quod si putant ideo accipi debere eorum quae conferuntur ecclesiae portionem: nec etiam videantur abicere: quia non possint sua relinquere quod eis deformes sit inter suos pauperes reddi: noverint se deformius possessiones de elemosinis pauperum pasci; hoc etenim providendum est: ut non gravetur mater ecclesia quam constat quotidie subventione pauperum viduarum quoque atque orfanorum simulque egentium: canonum iussione constricta debere esse semper intenta;

X quia & ipsi quae dā modo relinquunt sua:

Igitur quicumque se ad hunc ordinem canonicum quemmodo utcumque recuperare cupimus: sicut in parvulo decretulo quod degessimus intimavimus se sociare voluerit: ex rebus quas habet sollemniter donatione per praesentem domnum ad ecclesiam beati pauli ad opus dei vel clericis ibidem deservientibus faciat: & praeterea

Landes= u. Stadt=
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Scīssimo patri & summo pontifici arnoni epō humilis leuita alchuinus salutem. Dum uestrā uenerandę pater scīssimam uoluntatem catholicae fidei feruore fulgentē & scē caritatis á dō donis cobundantē agnoui. Ita ut me minimum diuinae scripturę uernaculū de multis ecclesiasticae dignitatis consuetudinib; quę si patrē consulere uoluistis ne fortassis aliquid urē prudentiae incognitū remaneret quid ęquibus patribus de quęlibet re sancitū erat; Proinde subito sermo inter nos habitus de penitentię psalmis qui essent uel qualiter intellegendi ut usitandi fuissent inquirebat. Quos sept̄ ēē ꝯ uenerabilium patrū discretione mox inuentū est. nec non unde psalmus centissimus decimus octauus tā celebri laude ut curtā perpaucę consuetudine canonicis horis decantari solitū sit. aut unde psalmi graduū dicerentur quorū quindecim ēē. nemini librū lectitantē psalmorū dubium ēē reor. de quib; urē sagacissime scitati breuer expositiunculas quasi quod dēē enchiridion id est manualem librum fieri flagitastis. Quę petitione almitatis urē libens annui. arreptisq; scōrū patrū tractatib; qui copiose de singulis in psalmorū libro uersib; scrutati sunt. quatenus de his quoque quid dicerent adnotarem floresq; colligerē dulcissimos ad urē uoluntatis satisfaciendū desiderio; Sed primo omniū numerorū eruendas rationes ratū putaui. id ē. cur hi scē psalmi penitentiae septenario numero consecrati essent. aut quare centissimus decimusq; octauus psalmus uiginti duobus periodis diuideretur quorū singuli octo haberent uersus. aut quid rationis sit quindeci ēē.

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

infuturo uero iudicii. dn̄s. reddet. unicuique. secundum opera sua,
Quia defecerunt. sicut fumus. dies mei. sicut fumus ueniente uento. in
auras dispergitur. ita omnis. superbia. huius uitae. mortae ueniente. eua
nescit. qui hodie. extollitur. cras. non erit quod iste. penitens. agnos
cens. miseriarum suarum. dies plangit. fumo ee̅. similes. percussus
sum ut foenum. et aruit. cor meum, Uenit iste. penitens. ad flebi
lem narrationem. miseriarum humanae. fragilitatis. quae
ut foenum cito. decidit. et alicui casu aere. facta fuerit. ut festi
nanter. remedium miseri cordiae. diuinae. accipere. dum mi
sericam suam pio medico monstraret, Quia in mandatis dn̄i. p
sicut foeno uiridi. et florenti. aequabitur; peccator uero.
arescenti foeno. comparabitur, Quia oblitus sum manducare
panem meum, Panis. enim nobis. uitae ē. p̄ceptorum dn̄i. ob
seruatio. quam peccator obliuiscitur. edere. dum iniquitatib;
uel peccatis. se. obligauerit, Hic enim exprimitur. natura pec
catium. quae dum delictum. appetitur. contemplatio dn̄i.
non habetur; A uoce gemitus mei. adheserunt. ossa mea. car
ni meae. Dignum ē gemere. eum qui perdit. iustitiam. ut lucrū
adquirat. uel se peccato. cui libet subiciat; Adheserunt. ossa
mea carni meae. Id ē fortitudo mea carnalibus. desideriis
quae militant. aduersus. animam meam. in qua fortitudo
debet ee̅. regendi. et conprimendi. inlicitos. carnis. motus.
Similis. factus. sum pellicano. in solitudine. sicut nocticorax
in domicilio. Uigilaui. et factus sum. sicut passer. solitarius
in tecto, Tria genera. auium posuit. et tria loca. habitatio
num earum. per quae diuersa nob. penitentium. genera. demons
trantur. pellicanis. ē auis. aegyptia. ac naturali macie. semp
effecta. solitudinibus. delectans. sicut crebris. ieiuniis. peniten
ter. ee̅. conuenit. Per hoc. igitur. auium genus. pulcherrime
significantur. heremitae. qui hominum. consortio. derelicto
timore. dn̄i remoto. se. adflictione. discruciant,

Landes= u. St
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

CENTESIMUS OCTAUUS DECIMUS PSALMUS ·

magnum inſe myſterium contin&., Sed qm̄ contin&ur ineo · lex · mandata · iuſtificationeſ · teſtimonia · iudicia · quae utiq; interea diſtent · diſcernere neceſſe eſt;

Lex ergo eſt quae per moyſen data · inxp̄o ſpiritaliter deb& intellegi · quia apoſtoluſ cum illam ſcām uoc& · & umbram · tamen eam futurorum eſſe deſcribit;

Mandata ſunt inquib; praeceptorum dominicorum cuſtodia deputatur · iuxta illud · Non occideſ · n̄ moechaberiſ · & rł;

Iuſtificationeſ ſunt quibuſ dſ̄ per ſuam dilectionem · & proximi zizania odii abhominum corde iub& euelli;

Teſtimonia ſunt inquorum p̄ſentia nobiſ obſeruatione ſcārum ordo committitur; ſicut moyſeſ caelum & terrā inuocat teſteſ; & pauluſ adtimotheum · Teſtificor tibi inquit inconſpectu dī uiuentiſ · & inconſpectu electorum angelorum eiuſ · & reliqua .,

Iudicia autem ſunt cum aut iuſtoſ ſplendidiſ honorabit meritiſ · aut a&ernis damnabit ſuppliciis tranſgreſſoreſ;

Uiae enim ſunt apoſtoli ac proph&ae · per quoſ uenitur ad ueram uiam quae eſt xp̄ſ; Totuſ hic pſalmuſ eſt ſcriptuſ ſecundum ordinem litterarum · ita ut ab una littera octo uerſuſ incipiant · & rurſum á ſequenti octo alii conpleantur · & hoc ſimilit̄ adfinē uſq; texatur;

Ab exordio ſuo magnuſ pſalmuſ iſte cariſſimi · exhortatur noſ ad beatitudinem quam nemo eſt qui non expectat · quiſ enim umquam uel poteſt uel potuit uel poterit inueniri qui nolit eſſe beatuſ; Quid igitur exhortatione opuſ eſt · ad eam rem quam ſua ſponte app&it animuſ humanuſ; Nam profecto qui exhortat’

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eſ fortitudo mea quare. proieciſti me ſurge & auxiliare nobiſ & redime noſ propter miſericordiam tuam; thronuſ tuuſ dſ̄ in ſaeculum in a&ernum; Propter ea populi confitebuntur in ſaeculum & in a&ernum. Dſ̄ noſter ſpeſ & fortitudo auxilium in tribulationibuſ inuentuſ eſt ualidum; Rex magnuſ ſuper omnem terram; Cantate dō canite canite regi nr̄o canite; Quia ipſe ē dſ̄ noſter in ſaeculum & in perp&uum ipſe erit dux noſter in morte. Uerumtamen dſ̄ redim& animam meam de manu inferni cum adſumpſerit me; Fortiſ dſ̄ dn̄ſ locutuſ eſt non propter uictimaſ tuaſ; arguam te & holocauſtamata tua coram me ſunt ſemper. Non accipiam de domo tua uitulum neque de gregibuſ hircoſ. Mea ſunt enim omnia animalia ſiluarum ſcio omneſ aueſ montium & uniuerſitaſ agri mecum eſt; Si eſuriero non dicam tibi meuſ ē enim orbiſ terrę & plenitudo eiuſ; Immola dō laudem & redde altiſſimo uota tua; Et inuoca me in die tribulationiſ liberabo te & glorificabiſ me; Qui immolat confeſſionem glorificat me & qui ordinate ambulat oſtendam ei ſalutare meum; Miſerere mei dſ̄. ſecundum magnam miſericordiam tuam; Iuxta multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitateſ meaſ. Multum laba me ab omni iniquitate mea & a peccato meo munda me & omneſ iniquitateſ meaſ dele; Cor mundum crea mihi dſ̄ & ſpm̄ ſtabilem renoua in uiſceribuſ meiſ. Ne proiciaſ me a facia &ua & ſpm̄ ſcm̄ tuum ne auferaſ a me. Redde mihi la&itiam ſalutariſ tui & ſpū potenti confirma me; Libera me de ſanguinib; dſ̄ dſ̄ ſalutiſ meę laudabit lingua mea iuſtitiam tuam; Dn̄e labia mea aperieſ

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

geruntur · unum uero
ſignum dn̄s nobis oſten
dit · Dequo & uehemen
ter gaudere & electionis
innobis gloriam poſſumz
agnoſcere dicens · Inhoc
ſci&ur quia mei diſcipuli
eſtis · Sidilectionem hæ
bueritis ad inuicem ·
Quod ſignum proph&æ
requirebat cum dicer&,
Fac mecum dn̄e ſignū
inbono ut uideant qui
me oderunt & confun
dantur · haec autē dico,
quia auditoris mei ani
mum in humilitate eſſe
ne recupio · ſed ipſæ
tua humilitas habeat
fiduciam ſuam ·
Nam peccator ego ſpem
certiſſimam teneo quia
per omnipotentis crea
toris ac redemptoris noſtri
dī dn̄i ihū xp̄i graciam
iam tua peccata di
miſſa ſunt ·

Et idcirco electus eſt ut & per
te dimittantur aliena
nec habebis luctum de
quolib& reatu inpoſterū
quidē multorum conuer
ſione gaudium amaris
facere incaelo · Iſdem
uero conditor & redemp
tor noſter cum depeniten
cia hominis loquer&ur
ait ita dico uobis ·
Maius gaudium erit in cęlo
ſuper uno peccatore peni
tenciā agenti quam ſup
nonaginta nouem iuſtos
quibus non opus erit penitencia,
Et ſide uno penitente gran
de fit gaudium incaelo ·
Quale gaudium factum cre
dimus de tanto populo a ſuo
errore conuerſo quia ad
fidem ueniens mala quæ
egit penitendo damnauit
Inhoc itaque caelo & ange
lorum gaudio rep&amus
ipſas quas prediximus
uoces angelorum ·

GUNTHE

Landes= u. Stadt=
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

que · ad alias occupare parochias · & cum presidlibus earū
inferre · seditiones · aduersus eos · excitando · hos abici placuit ·
Quod si uoluerint; in presbiterii ordine ubi prius fuerant · ut presbiteri
residere · non habiciuntur · ppria dignitate · Si autem seditio
nes commouerint; idem constitutis epis presbiteri quoque honor
talibus auferatur; fiant quedam natione notabiles

XVIII QUOD QUOT UIRGINITATEM
verti · verti
promittentes irritā faciunt · sponsionem inter bigamos ·
verdengegelid
censeantur · Virgines autē que conueniunt · cum aliquibus
tanquam sorores habitare phibemus;

XVIIII SI CUIUS UXOR ADULTERATA
fuerit · uel si ipse · adulterium commiserit; VII annorum ·
penitentia · oportet eum · pfectionem consequi · secundum ·
pristinos gradus; x

XX DE MULIERIBUS QUE FORNICANTUR ·
& partus suos necant · uel que agunt · secum ut utero slahon
conceptos excutiant · antiqua quidē definitio usque ad exi
tum uite eas ab ecclesia remouet · humanius autē nunc
definimus · ut eis · X · annorum tempus secundum prefixos ·
gradus · penitentiae largiamur ·

XXI QUI UOLUNTARIAE HOMICIDIUM
fecerint · penitentiae · quidem iugiter · se submittant
pfectionem uero · circa uite exitum consequantur;

XXII DE HOMICIDIIS NON SPONTE · Commissis · prior
quidem definitio p septennem penitentiam, perfectio
nem consequi precepit · Secunda uero · quinquennii tempus
explere

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

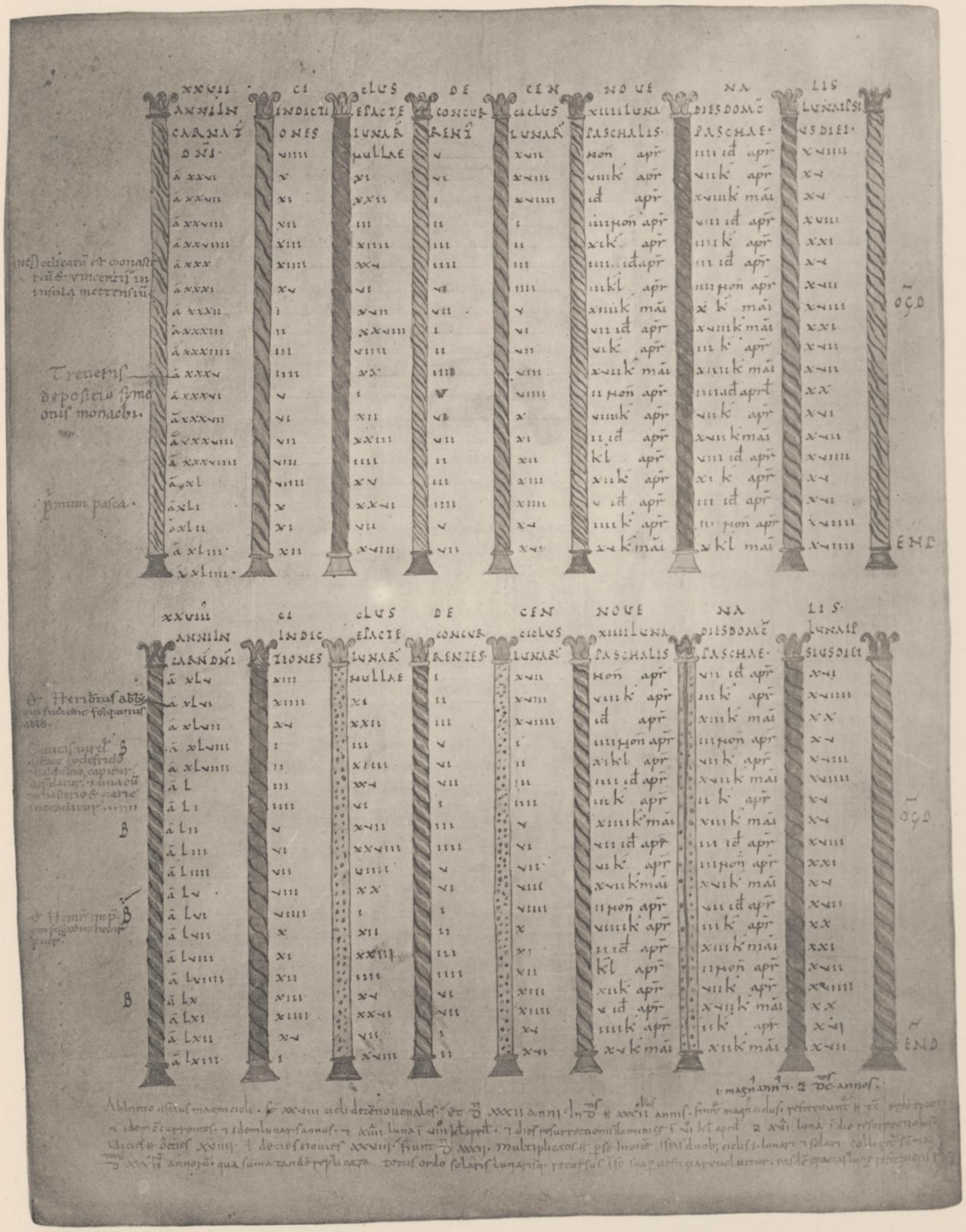

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

a)

tium ut fama fuit domaturus. Rex autem uero ad caranta
nos filium expugnaturum accessit qui re uera se ad id tempo
ris defenderet. nisi proditione gundachari comitis sui decipe
retur incautus. qui totum pene robur exercitus secum habens
quasi uada fluminis .N. hostibus prohibiturus cum omnibus
copiis transiuit ad regem et prelatus est carantanis sicut ei
prius occulte promissum est. si dominum suum fraude dece
pisset. et hic quidem prefecture dignitatem hoc modo pro
meruit. Karlmannus uero per iuramenta principum
uenit ad patrem de obiectis sibi criminibus securus quia inno
centiae testimonio conscientiae fretus letum semper omnia
exhibebat atque iocundum. ea tempestate karlus archiepiscopus
mogontiacensis aecclae. II. NON. IUN. defunctus est.
et per totum deinceps annum uacauit episcopatus. In reg
no quoque hlutharii pro eo quod dimissa uxore legitima
alteram duxit. sinodus in mettis collecta est omnium epis
coporum eius preter hungarium traiectensem quem egritu
do detinuit; aderant et missi nicolai pontificis romani ob ean
dem causam diligenter inuestigandam directi. In qua negotio
uentilato rex factum suum propter quod arguebatur;
consilio et auctoritate episcoporum suorum se fecisse tes
tatus est. quod illi non inficientes quasdam assertionibus
racionum ueri similium quibus geste rei qualitatem muni
re nisi sunt obposuerunt easque litteris conprehensas
ut legati apostolici suggesserunt per gundharium agrippine
colonie et theotgaudium treuerensem gallie belgice

Marginal notes: + luitbertus cathedre sedis honore sublimatus ii kl. dec. — karolus episcopus obiit — Sinodus — synodus

b.)

Maginfredus comes mediolanensis a lamperto filio uuidonis
capitali sententia interfectus est. filius eius atque gener
oculorum lumine orbati sunt; At roma formosus papa defunc
tus est. die sancto pasche. In cuius locum consecratur bonifacius
qui podagrico morbo correptus uix XVI dies supuixisse
repperitur. In cuius sede successit apostolicus nomine
stephanus uir fama infamandus qui antecessorem suum formosum uidelicet
§ Pacem ergo greci eodem anno cum auaris qui dicuntur ungari
facientes quod eorum ciues pulgari in prauum uertentes hostile
expeditione contra eos insurgunt et omnem regionem illorum
usque portam constantinopolitanam deuastando insecuntur
Quod ad ulciscendum greci astucia sua naues illorum con
tra auaros mittunt. ac eos in regnum bulgarorum ultra
danuuium transponunt. illi trans positi manu cum
ualida gentem bulgarorum ingressi maximam partem
cedendo neci tradiderunt. hoc audientes positi in ex
pedicione bulgari cum omni festinatione patriam
deliberare ab infesto hoste recurrunt. Conserto quoque
illico proelio uicti sunt. iterum pari tenore recu
perare nitentes secundo caruere uictoria. Tandem
miseri inscii quam consolationis causa et remedii
potuissent inuenire currunt omnes ad uestigia uetuli
illorum regis mihaelis qui eos primum ad christianae religi
onis ueritatem conuertit. Inquirentes quid eis
ab imminenti periculo euadendum consuleret. qui in
dicto triduano ieiunio penitenciam de inlata
iniuria agere. dein auxilium a deo querendum esse premonuit.

Marginal notes: et in audito more de sepulchro electum et papa uocatum sue responsionis depositum foras extra solium sepultum est apostolica causa perire … christianis …

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

scilic& gentes p uiam hoc est p uiā istā tran
seuntes · diripuer̄ ist̄ · diripuer̄ d͞d pri
mū · Uidete frusta ei inomnib: gentibus;
De ipsis enim dictū ē · partes uulpium er̄ ·
Reges quippe impios · uulpes appellauit scrip
tura · dolosos & timidos · quos tēr & uistus alienu ·
Ideo ipse dn̄s cū de herōde cōminante loquer&
Dicite inquit uulpi illi ; Rex qui nemine hō
minū timet · ipse uulpis n̄ ē · leo ille de tribu
iuda cui dr̄ · ascendisti recubens dormisti
sicut leo ; Potestate ascendisti · potestate
dormisti ; Quo uoluisti dormisti ; Ideo in alio
psalmo dic̄ · ego dormiui ; Non e plana erat
sententia dormiui & somnū coepi · & exsur
rexi · qm̄ dn̄s suscepit me · Quare additū
ē · ego · & cū magno pondere pnuntiatū ē
ego dormiui ; Ego dormiui · illi saeuierunt
illi psecuti s̄ · sed si noluissem · non dormis
sem ; Ego dormiui · Ergo de quib: dictū
erat · pastes uulpiū er̄ · de his n̄c dictū est
diripuer̄ eū om̄s transeuntes uiam · factus
ē obpbriū uicinis suis ; Exaltasti dexteram
inimicorū ei · Iocundasti om̄s inimicos ei ;
Aduertite iudaeos · & uidete om̄a impl&a
quae praedicta s̄ ; Auertisti adiutorium
gladii ei ; quomodo solebant pauci dimi
care · multos psternere · Auertisti ad
iutoriū gladii ei · & non es opitulatus ei
in bello ; Merito uictus · merito captus ·
merito a regno suo alienatus · merito dis
persus ; Eā enim terram pdidit · p qua dn̄m
occidit · Auertisti adiutoriū gladii ei · &
non es opitulatus ei in bello ; Dissoluisti
eū ab emundatione ; Quid est hoc · Int̄
om̄a mala · magn͞ hic terror · Quan
tumcumq: enī caedat dr̄ · quantū lib&

irasceatur · quantum lib& uerber& · flagel
l& · ligat tam̄ flagellet · quem mundet
non dissoluat ab emundatione ; si enim dissol
uit ab emundatione · iā non hab& mundan
dum · sed piciendū · Aqua ergo mundatio
ne dissoluitur iudaeus a fide · Ex fide enī ui
uimus · & de fide dictum ē · fide mundans
corda eorū ; & q͞r sola fides xp̄i mundat · non
credentes in xp̄m · soluti sunt ab emundati
one ; Dissoluisti eum ab emundatione · se
dem ei in t̄ra c̄lisisti ; Merito · & si registi
minuisti dies sedis ei ; putabant se in aeter
nū regnaturos ; Minuisti dies sedis ei pfu
disti eum confusione ; haec om̄a uener̄
iudaeis · n̄ tam̄ ablato xp̄o · sed dilato ; ui
deamus ergo · utrū impleat dn̄s pmissa sua ;
post haec dura quae cōmemorauit euenis
se illi populo & illi regno ne sibi putar&
dn̄s impleuisse quod pmiserat & non da
r& alterū regnū in xp̄o · cuius regni n̄ erit
finis alloquit eū ppheta · & dicit ; Quo

Q usq· dn̄e auertis in finem;

Forte enim n̄ in finē & ab ipsis · q͞r caecitas
ex parte isrl̄ facta ē · ut plenitudo genti
ū intrar& & sic om̄s isrl̄ saluus fier& ;
Interea tam̄ · exardescit sic ignis ira tua ;
memento quae est substantia mea ;
Dauid iste dic̄ positus in carne in iudeis
positus in spe in xp̄o · memento quae sit substan
tia mea ; N̄ enī q͞r defecer̄ iudei defecit
substantia mea ; & enī de illo populo uir
go maria · de uirgine maria caro xp̄i ·
& caro illa n̄ peccatrix · sed peccatorū mū
datrix ; Ibi ē inquit substantia mea ; me
mento quae est substantia mea ; Non enim
omnino interiit radix · ueni& semen cui p

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

communicat operibus illius malignis. Plura habens

uobis scribere nolui per cartam et atramentu.

(meu / urm)

Spero enim me futuru ad uos et os ad os loqui

(eo qd me psonalr loqui audiatis)

ut gaudiu uestru plenu sit. Salutant te sororis

tuae filii electae. Expt epta II. sci iohannis apti

(ego)

Senior gaio carissimo. Incipit ipsa epta sci ioh III.

(in uera caritate / caritatis hec mando)

que ego diligo in ueritate. Carissime de om

(in omnib, orationib, meis / i. ut qd bene agis bene pficias / bene agere bene ambulare proficere)

nibus orationem facio prospere te ingredi et uale

(i. sicut 7 facis)

re sicut prospere agit anima tua. Gauisus sum

ualde uenientibus fratribus et testimoniu per

(pfectioni)

hibentibus ueritati tuae. sicut tu in ueritate am

(dero fachon / neut abl.)

bulas. Maiorem horu non habeo gratia qua ut

(recte fidei 7 bone operationis)

audia filios meos in ueritate ambulare. Carissi

(in elemosinis)

me fideliter facis quicquid operaris in fratres et

hoc in peregrinos qui testimoniu reddiderunt

(in pfectione)

caritati tuae in conspectu ecclesiae. quos benefaciens

(brengist anauuirdist)

deduces digne do. Pro nomine enim ihu xpi pro

(nos dicuntur uiri de strada habemus)

fecti sunt nihil accipientes a gentibus. Nos ergo

(tales i. peregrinos 7 pauperes / adiutores / qui subsidia pdicantib, tribuunt pdicandi cooperatores existunt)

debemus suscipere huiusmodi ut cooperatores

(doctrine pdicationis)

simus ueritatis. Scripsissem forsitan ecclesiae.

Incipit argumentu in eptam terciam sci ioh apti. Gaium pietatis causa extollit. atq; ut in ipsa pietate maneat exhortat. Diotrepen impietatis et superbiae causa obiurgat. De metrio aute bonu testimoniu perhibet et fratribus uniuersis. Explicit argumentu.

Hic ille gaius est arbitrant. cuius in epta sua ad romanos paulus memi nit dicens. salutat uos gaius hospes meus. Uidet aute hic gaius corinthi fuisse. eo qd paulus illa moratus in ciuitate scripsit eptam ad romanos. quos 7 ex suis psona salutat.

Id sicut nunc anima tua i. interna mens intentio pspere agit in elemosinis quas pauperib, largiris. ita deinceps plena uirtutibus uita ducere possis.

---

ut quos pdicando t baptizando filios di genui.

Id sic uere fideles ita facit ex operibus ostendens

Id si rursus uenerint ad te deduces eos sicut iam fecisti.

Ad pdicandu nom ei profecti s. ppria sponte uenientes. aut propt nominis eius fide 7 confessione a ciuib, suis patria ex pulsi peregrini effecti s.

quos a recta fide gentiles nequaqua ad suos errores deflectere poterant.

Iunget se beatus iohannes diuitib, fidelib, quatenus eos reddat alacriores ad miserandu pauperibus.

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Taf. 53.

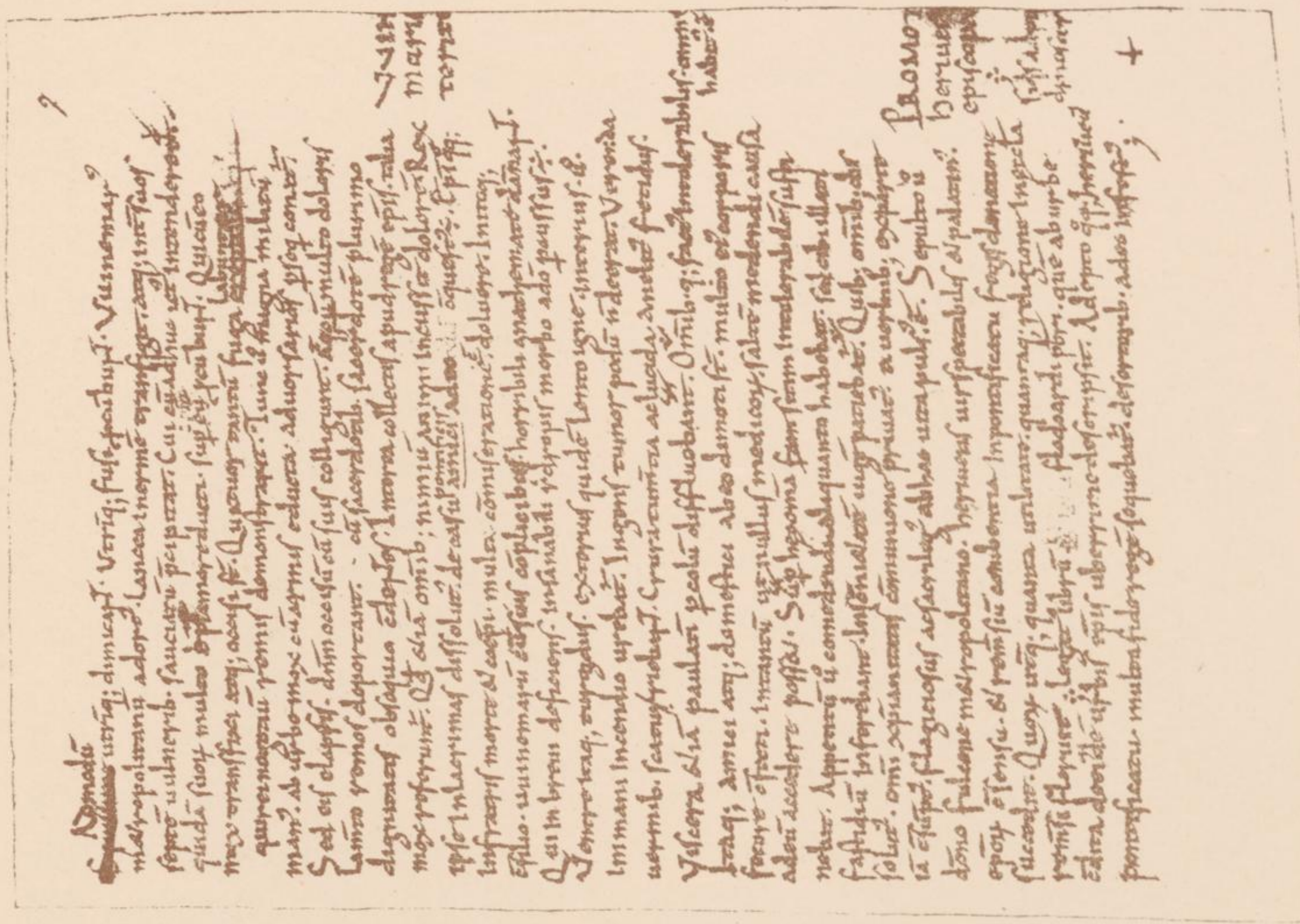

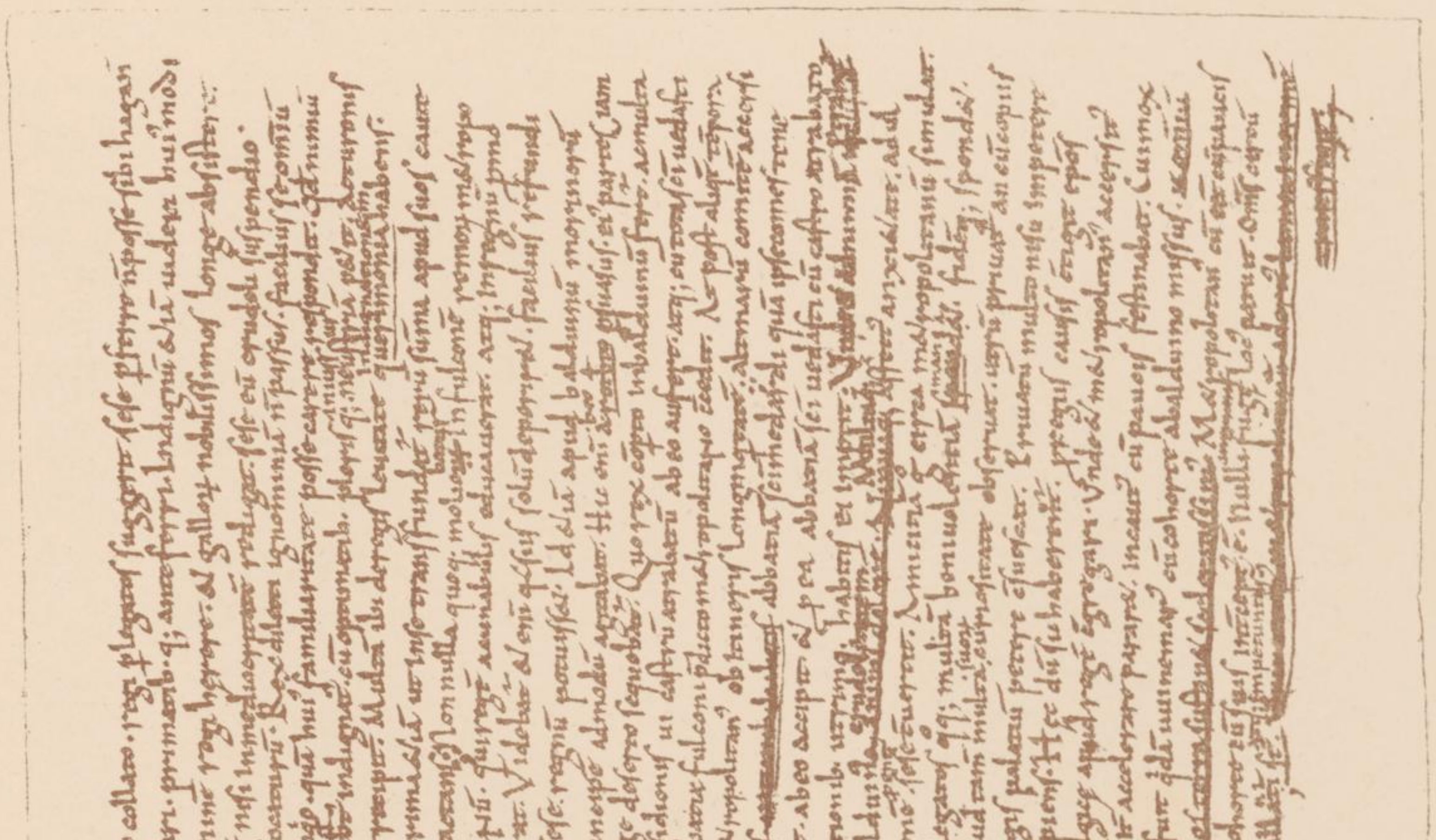

andes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

De ligaturiſ & incantationib; & faſcinationib; & collectionib; herbarū· XVIIII· lib· De diverſiſ vanitatib; quaſ mulieres exercent in laneficiiſ & teliſ & de cultorib; arboꝝ fontiū & lapidū· & bivioꝝ·

reſ eo tempore· aut ꝑ uicoſ & ꝑ plateaſ cantoreſ & choroſ ducereſ· aut ſupra tectū domuſ tuę ſedereſ· enſe tuo circūſignatuſ· ut ibi uidereſ & intellegereſ· qd tibi in ſequenti anno futurū eſſet· uel in biuio ſediſti ſupra taurinam cutē ut & ibi futura tibi intellegereſ· ł ſi paneſ p̄dicta nocte coquere feciſti tuo nomine· ut ſi bene eleuarentur: & ſpiſſi & alta fierent· inde ꝓſperitatem tuę uitę eo anno p̄uidereſ· ideo quia dn̄m creatorē tuum dereliquiſti· & ad idola & ad illa uana te conuertiſti· & apoſtata effectuſ eſ· duoſ annoſ pęniteaſ·

Feciſti ligaturaſ· & incantationeſ· & illaſ uariaſ faſcinationeſ quaſ nefarii homineſ ſubulci· ł bubulci· & interdum uenatoreſ faciunt· dum dicunt diabolica carmina ſuꝑ panem· aut ſuꝑ herbaſ· & ſuꝑ quędā nefaria ligamenta· & hęc aut in arbore abſcondunt aut in biuio· aut in triuio ꝓiciunt· ut aut ſua animalia ł caneſ liberent a peſte & a clade· & alteriuſ ꝑdant·

Si feciſti· ii· annoſ pęniteaſ·

Interfuiſti· aut conſenſiſti uanitatib; quaſ mulieres exercent in ſuiſ laneficiiſ· in ſuiſ teliſ· quę cū ordiuntur telaſ ſuaſ· ſperant ſe utrumq; poſſe facere cū incantationib; & cū aggreſſu illarum· ut & fila ſtaminiſ & ſubteminiſ in inuicē ita cōmiſceantur· niſi hiſ iterū aliiſ diaboli incantationib; econtra ſubueniant· totum pereat· Si interfuiſti· aut conſenſiſti· xxx dieſ pęniteaſ·

Collegiſti herbaſ medicinaleſ· cū aliiſ incantationib; quam ſimbolo· & dominica oratione· id ē cū credo in dm̄· & pat̄ nr̄ cantando· Si alit̄ feciſti· x· dieſ pęniteaſ·

Veniſti ad aliquē locum ad adorandum· niſi ad ęcclam uel ad alium locum religioſum quem epſ tuuſ· ł tuuſ ſacerdoſ tibi oſtenderet· id ē ł ad fonteſ ł ad lapideſ· ł ad arboreſ· ł ad biuia· & ibi aut candelā· aut faculā ꝓ ueneratione loci incendiſti· aut panem· aut aliquam oblationem illuc detuliſti· aut ibi comediſti· aut aliquā ſalutem·

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

qui ex condicionalib; ppoſitionib; ha
benſ abſolutam aſſumptionem colli
git concluſionem. nunc ſequentia ui
deamuſ. Sexta ē ſpecieſ definitioniſ
qua grece ennoematice dicitur. lati
ne notio nuncupat̃. hec de factiſ ſuiſ
unumquemq; quid ſit oſtendit. Dicit
enim quomodo peccata p operatio
neſ elimoſinarum ſaluberrimaſ ex
pientur. ut poſſit beatitudo gloriſſi
ma repperiri. Suadebat noſ equidē
dignitaſ rei. p locum cōmunem ali
quam facere digreſſione ut reconci
liatricem humani generiſ elemoſi
nam laudare deberemuſ. Sed quō
multorũ patrum ſcīſſimo atq; eloquen
tiſſimo ore celebrata ē. ſufficiat
ad eorũ libroſ. audientium corda re
miſiſſe. ut & illorũ deſiderium ube
riuſ expleatur. & noſ ceptum opuſ
iuuante dn̄o uiuaciter impleamuſ.
Sed licet multi patreſ de hac re plu
ra conſcripſerint. oritur tamen int̄
eoſ de hoc articulo n̄ nulla diſſen
ſio. Legitur enim omīpotenti tri
bue. Scriptum ē etiam deſudet ely
moſina in manu tua donec inueni
aſ iuſtum cui eam tradaſ. Sed ſi
omſ iuſtoſ quaerimuſ. imperatam
conſtringimuſ largitatem. Verum
hec cauſa in ſola pia uoluntate con
ſiſtit. quia n̄ ē nr̄m priuſ moreſ diſ
cutere. & ſic indigentię ſubuenire.
Sufficit nobiſ ut noſ dare aliquid
maliſ artib; neſciamuſ. nec opinio
neſ hominum captando elati elemo
ſinam largiamuſ. ſed operemur ſo
lo affectu ſubueniendi. quod noſ ſu
pra omiā p̃capit diuinitaſ intueri.
Qui ſic dederit. & ſi iuſtiſ n̄ det. iuſte

tamen omīb; erogauit. Sed maior ope
randa ē. ut ſcīſ uiriſ in aliqua indigentia
ſubuenire debeamuſ. ppt̄ xp̄m dn̄m
nr̄m. qui de pauperib; ſuiſ in iudicio
pprio dicturuſ ē. qui fecit uni ex mi
nimiſ iſtiſ mihi fecit. Quid enim dici
poteſt ſublimiuſ. quidue gloſiuſ. quan
do aut ipſi p̃termiſſi in ignem dirigent.
aut remunerati. noſ ad dexterā col
locabunt. Sed aduerte quod dicit in
tellegit. ut etiam n̄ petentib; talib;
offeratur. Nam qui petenti tribuit
bonum opuſ efficit. Qui uero tacen
tem intellegit. beatitudinem ſine
aliqua dubitatione conquirit. Ad
didit. in die mala liberauit eū dnſ.
Diem quidem iudicii ſignificat. Sed
aliquoſ mouet. quod eam frequenter
malam dicit. Omſ homo malum &
formidabile iuſte ſibi di dicit ēē
iudicium quia peccatorib; debita
pena. ſuſpecta ē. Nam & ſi eiuſ mi
ſeratione liberamur. uigorem iudicii
ipſiuſ recte pauescimuſ. Dnſ conſer
uet eum & uiuificet eum. & beatum
faciat eū. & emundet in terra animā
P eiuſ. & n̄ tradat eū in manū
ectio iſta pro inimici eiuſ.
phetę certa pmiſſio ē. quia ſic
fieri neceſſe ē. Si tamen egenuſ
& paup pio munere ſubleuetur. Con
ſeruet dicit. id ē inter mali ſecli
perire n̄ faciat. ſed ad ſuam retribu
tionem in leſum ſcā conuerſatione
pducat. Viuificat aut̄ pprie illud dicitur
qui ſe a xp̄iana fide n̄ diuidunt.
Nam de illiſ qui in errore uerſant̄
dictum ē. ſine mortuoſ ſepeliant
mortuoſ ſuoſ. Ergo uiuificet eum
dicit. hoc ē faciat illum inter electoſ

Landes- u. St
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a)

meatret uitā ęternā. Et quia hilarē datorē diligit dſ. non ex triſtitia aut ex neceſſitate elemoſinarū implebat opuſ. ſed pietatē miſericordiſſimi cordiſ oſtendebat exhilaritate uultuſ. Preter illoſ enī qui ſingulis horiſ euntes & redeuntes decuuſ participabant benedictione. non paucoſ domeſticoſ ęcclę ut dignū erat ſuſtentabat de penu matriſ ęcclę. conſtituta eiſ ſine dilatione diurni uiatici ſtipe. Et hoc in eo poterat ēē miraculo omib;. qđ cū ēēt in elemoſinarū largitate tā pfuſuſ. in releuanda aliarū congregationū inopia tā paterne pdiguſ. in uicinis ſuiſ & etiā nobilib; in tali tpr̄is articulo conſolandis tā liberali oportunitate paratuſ. oū etiā ſuoſ ſcilicet ęcclę homineſ ſua cōpaſſione uiuaret laxando oportune ſoltoſ terrę reditus. gregē xpi in ſolitudine clauſtrali diuinę ſeruituti uacantē nunquā habuit immiſericordiuſ. ſed ſufficientia puemente ſibi celituſ. toto humanitatiſ affectu ſeruiebat dō ſeruientibus. Nec uidetur ēē pteteundū. dicere quantū in ornanda ęccl'a fuerit eſtudiū. Quamuiſ enī dicatur. in ſcō quid facit aurū. ū habebat tamen in exteriorib; rebuſ unde deſiderium animi ſui oſtenderet erga dīn. niſi ea quę prima mortaleſ putant liberaliter expenderet erga dī cultū. Qđ ū nihil ualere nulli ē dubiū. ſiue ut inde neceſſitati tpr̄e ſubueniatur indigentię pauperum uel dō ſeruientiū. ſiue ut inde ęccl'aſticę utilitatiſ oportune maius cōparetur cōmodū. ſiue quia homineſ bruti & omia eſtimanteſ magiſ ex animo ſuo quā ex exteritate rerū. nihil pene ducunt cultu & reuerentia dignū. niſi qđ ex hiſ quę ipſi temporaliter amant uiderint adornatū,

b)

in anguſtia tēporiſ quo nimia annonę raritaſ fuit. Cūq; frēs tēpore ipſiuſ & anteceſſorū ei; nimiū contriſtarentur. qđ ea quę ad dī cultū & ad ęcclę ornatū collata fuerant deſtruerentur. quāuiſ iuſta cauſa id exigere uideretur. abbateſ hac reſponſione ſe defendebant. & hoc in ſui excuſationē frīb; obiciebant. Dicebant p pdiorū coemtionē fieri ęccl'aſticarū rerū meliorationē. cū noſ pro dolor uideamuſ minorationē. Addebant cauendū qđ ipſi experti erant. ſcilicet ne quacūq; occaſione repta. reſ ęcclę ſine fructu ſed nō ſine luctu nrō diriperet epalis uiolentia. Erat excuſatio extrema. quę etiā uidebatur pmaxima. qa ſi aliqua ſecl'aris potens pſona p coemtionē alicui pdii ſupbiret in nrā uicinia. ſemp ab ea nrā uaſtarentur pdia. & affligeretur familia. Dicit beatus Iheronimus. qa in omī rerū euentu magiſ ppendere debemus affectū intentioniſ. quā effectū opationiſ. Si ergo in abbatib; ſimplex & rectus fuit affectuſ intentioniſ. non erit culpabiliſ ſed excuſabiliſ effectuſ operationiſ.

Nos redeamuſ ad id unde digreſſi ſumus.

Domnus abbaſ Liethardus religioſi patriſ ſcilicet domni abbatiſ Olberti religioſiuſ filiuſ. hiſ quib; perat. religioſę uitę exemplū pbebat. Cūq; eoſ pcelleret imitabili actione. moderabatur tamē qđ agebat laudabili diſcretione. Erat ei conſuetudo ex multo tēpore. quarta & vi. fria uſq; ad ueſptinā diei horā ieiuniū ptrahere. idq; ppetue exequebatur dieb; aduentus dnī & quadrageſimę. Cūq; ſibi uix aut nullomō uellet indulgere. frīb; tamē congruam tēpori refectionē exiberi iubebat abſq; retractatione. malenſ eoſ uoluntarie pposito ſupaddere. quā pcep

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

a)

ampliuſ decoquatur, ut et ſi parum aliquid auri purgatum reſideat. Quod et ſi quis illuc totus plumbeus uenerit, fiet de illo hoc quod ſcriptum est: dimergatur in profundum tamquam plumbum in aqua ualidiſſima. Sed longum eſt ſi per ordinem uelimus exponere; ſufficit pauca perſtringere. Quis inquit ſimilis tibi in diis domine? Quis ſimilis tibi glorioſus in ſanctis, mirabilis in maieſtate, faciens prodigia. Quos dicit quis ſimilis tibi in diis? Non ſimulacris gentium comparat dominum, nec demonibus que falſo deorum nomen adſciſcunt, ſed deos illos dicit qui per gratiam et participationem dei appellantur dii, de quibus et alibi ſcriptura dicit: Ego dixi dii eſtis. et iterum: Deus ſtetit in ſynagoga deorum. Sed hi quamuis capaces ſint dei et hoc nomine donari per gratiam uideantur, nullus tamen deo ſimilis inuenitur uel in potentia uel in natura, et licet iohannes dicat: filioli nondum ſcimus quid futuri ſimus; ſi autem reuelatum fuerit nobis de christo ſcit dicens: ſimiles ei erimus, ſimilitudo tamen hec non ad naturam ſed ad gratiam reuocatur. Verbi gratia ut ſi dicamus picturam ſimilem eſſe eius cuius imago uidetur in pictura expreſſa: quantum ad gratiam pertinet uiſus ſimilis dicitur, quantum ad ſubſtantiam longe diſſimilis. Illa enim ſpeciem carniſ eſt et decore corporis uiuit, iſta colorum fucis eſt et cera tabulis ſenſu carentibus ſuppoſita. Nullus ergo in diis ſimilis domino: nullus enim inuiſibilis. Nullus incorporeus. nullus inmutabilis. nullus ſine initio et ſine fine. nullus creator omnium niſi pater cum filio et ſpiritu ſancto. Extendiſti ~~manum~~ dexteram tuam et deuorauit eos terra. Impios quidem et hodie deuorat

b)

dominum. ~~Breuiter colligenda ſunt nobis indicia.~~ ſine dubio auferretur uelamen. Sed et hoc ipſum conuerti ad dominum qualis ſit uideamus. Sed ut euidentius ſcire poſſimus quid ſit conuerſus, diſcendum nobis prius eſt quid ſit auerſus. Omnis qui cum recitantur uerba legis communibus fabulis occupatur, auerſus eſt. Omnis qui cum legitur moyſes de negotiis ſeculi, de pecunia, de lucris ſollicitudinem gerit, auerſus eſt. Omnis qui poſſeſſionum curis ſtringitur, diuiciarum cupiditate diſtenditur, qui a gloria ſeculi et mundi honoribus ſtudet, auerſus eſt. Quid eſt conuerti? Si his omnibus tergum uertamus, et in ſtudio, actibus, mente, ſollicitudine uerbo dei operam demus, in lege eius die ac nocte meditemur, omiſſis omnibus deo uacemus et exerceamur in teſtimoniis eius, hoc eſt conuerſum eſſe ad dominum. Tu ſi uolueris filium tuum ſcire litteras quas liberales uocant, ſcire grammaticam uel rethoricam diſciplinam, numquid non eum uacuum ab omnibus liberum facis? Numquid non omiſſis ceteris huic uni ſtudio dare operam facis? Pedagogos, magiſtros, libros, inpenſas. nichil prius deeſſe facis quoadusque perfectum propoſiti ſtudii opus reportet. Quis nostrum ſe ita ad diuine legis ſtudia conuertit? Quis nostrum ita operam dedit? quis tanto ſtudio ac labore diuinas quesiuit litteras quanto quesiuimus humanas? et quid conqueritur ſi quod non diſcimus ignoramus? Aliqui uero ut recitari audierint que leguntur ſtatim diſcedunt; nulla ex his que lecta ſunt inquiſitio, ad tractatus nulla collatio, nulla memorie mandatio, non illud quod te diuina lex commonet: interroga patres tuos et dicent tibi, preſbiteros tuos et annuntiabunt tibi. Alii uero ne hoc ipſum quidem pacienter expectant uſque dum in eccleſia lectiones recitentur.

h Sed et qui ab his quidem uidetur alienus aſſiſtit autem et audit uerba legis et uultu atque oculis intentus, corde tamen et cogitationibus uagatur, auerſus eſt.

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Caritas magis paciens est, benigna est, non emulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambiciosa, non querit que sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati. Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Caritas numquam excidet. Quibus diebus Simbolum sit dicendum ad missam.

xl. Simbolum autem in illis tantum sollempnitatibus cantari debet ad missam, de quibus aliqua mentio fit in simbolo, videlicet omnibus dominicis diebus, Natali domini, Epiphania, Cena domini, Pascha, Ascensione, Pentecoste, omnibus festivitatibus beate Marie, Sancte crucis, Angelorum, Apostolorum, dedicationibus ecclesiarum, et commemoratione omnium sanctorum, quoniam quasi ipsa sit festivitas dedicationis. Infra octavas natalis etiam die innocentium, in qua cantica leticie subticentur, tum quia vox in Rama audita est, ploratus et ululatus multus, Rachel plorans filios suos, tum quia innocentes descenderunt ad inferos, tum etiam quia non loquendo sed moriendo confessi sunt. In octava tamen cantatur propter resurrectionis gloriam, quam octava significat. Infra octavas Epiphanie, Pasche, Ascensionis, Pentecostes, Apostolorum Petri et Pauli, Assumptionis beate Marie. Unde licet in nativitate beati Iohannis baptiste et festivitate sancti Laurentii simbolum non cantetur, in octavis tamen cantatur, eo quod in octavas apostolorum et assumptionis adveniant. Et ob hoc in octava sancti Iohannis propheta de apostolis, et in octava sancti Laurentii propheta de assumptione cantatur. Horum omnium commemoratio fit in simbolo, quorundam tamen obscure, ut Epiphanie, que est festum baptismatis, de quo continetur in simbolo: Confiteor unum baptisma. Cene domini, que est sollempnitas eucharistie, ad quam respicit illud quod in simbolo continetur: sanctorum communionem. Angelorum, quorum nomine celi debent intelligi, cum in simbolo dicitur: creatorem vel factorem celi et terre, secundum illud: In principio creavit deus celum et terram, id est naturam angelicam et mundanam. Quibusdam tamen videtur in festivitatibus angelorum non esse simbolum decantandum, eo quod angeli numquam habuerunt fidem sed spem, non credentes sed agnoscentes. Dedicationis ecclesiarum, ad quam respicit illud: sanctam ecclesiam catholicam. Tunc enim ut ita dicam sanctificatur et catholicatur ecclesia cum dedicatur. Ad octavas respicit resurrectionem mortuorum, de qua continetur in simbolo: exspecto resurrectionem mortuorum. In festo tamen Agnetis secundo simbolum non cantatur, quia licet celebretur in octava, non est festum octave; unde nec in kalendario scribitur nec in ecclesia pronuntiatur octava. Quidam non absurde singulis diebus paschalibus, sicut omnibus diebus dominicis, simbolum cantant a die resurrectionis usque ad festum ascensionis. Quidam etiam simbolum dicunt in festivitate sancte Marie Magdalene, dicentes illam apostolorum apostolam, pro eo quod ipsa prima resurrectionis gaudium apostolis nuntiavit. De quibusdam tamen mentio fit in simbolo, in quorum commemoratione simbolum non cantatur, ut passionis et sepulture, quoniam illorum dierum officium aliorum officiorum regulam non sectatur. De Simbolo ad missam summi pontificis.

xl.1. Quia vero Christus non venit predicare gentibus sed Iudeis, unde quod ipse dicit in evangelio: Non sum missus nisi ad oves que perierunt domus Israel. Unde precepit apostolis: In viam gentium ne abieritis, et in civitates Samaritanorum ne intraveritis, donec post resurrectionem precepit eisdem: Euntes in mundum universum predicate evangelium omni creature. Idcirco Romano pontifice sollempniter celebrante simbolum fidei non cantores in choro, sed subdiacones ad altare decantant, et ipsi generaliter ad universa respondent, usque dum pontifex dicit: Pax domini sit semper vobiscum. Quoniam usque post Christi resurrectionem sola Iudeorum ecclesia, que per subdiacones designatur, qui sursum ad altare consistunt, corde credidit ad iustitiam, et ore confessa est ad salutem. Sed extunc cantores in choro respondent et universa decantant, quia post resurrectionem ecclesia gentium, quam cantores designant, quod deorsum in choro subsistunt, fidem Christi recepit et laudum preconia salvatori persolvit. Inter evangelium tamen et sacrificium chorus concinit offertorium, quoniam inter predicationem et passionem gentilitas fidei votum offerens decantavit, quoniam mulier Chananea de finibus Tyri et Sydonis egressa clamavit et dixit: Miserere mei domine fili David, filia mea male a demonio vexatur. Cuius tandem fidem commendans dominus ait: O mulier magna

Landes= u. Stadt=
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vos seruos ſꝫ amicos meos. Qđ nimirū pſalmiſta intueñs ait: Michi autē nimis honorificati ſt̄ amici tui d̄s. Certū dū celſitudinē cordis aſpiceret. q̄ gl̄am mūdi calcaret. paui addidit: nimis ↄfortat̄ ē principat᷒ eoꝝ. Ac ne paucos ēē crederem᷒. q̄s pfice usq; ad ſūma tant̄ pfectionis agnoſcam᷒ iūo adiūxit: Dinumerabo eos ⁊ ſup arenā multiplicabūt̄. Qđ itaq; n̄c p amore ueritatis ſeſe libent̄ humiliāt. tot t̄c ī iudicio lāpades choruſcāt. Dicat̄ ḡ recte. lāpas ↄtēpta apud cogitatiōēs diuitū. parata ad tēp᷒ ſtatutū. q̄a unicuiq; ī̄ci aīa uelut abiecta ↄtēpnit̄. ō deges inferi᷒ gl̄am n̄ h̄t. ſꝫ admirabilis ēnit̄. dū deſup fulget. Libet int̄ hec ad redēptoris laude m̄tis oclōs tollere. ſenſimq; a m̄bris ad caput uenire. Ipe enī nob̄ lāpas ueracit̄ extitit. q̄ pro redēptione n̄r̄a ī cruce moriēs. tenebroſis n̄r̄is m̄tib᷒ luce p lignū fudit. Hac nos lāpade ioh̄s illuminari ↄſpexerat. ō dicebat. Erat lux uera q̄ illuminat omēm hōiem uenientē ī h̄c mūdū. Quā tn̄ a ↄpūt cogitatiōēs diuitū ↄtēpni uidit. ō paulo pt̄ ſubdidit: In p̄p̄a uenit ⁊ ſui eū n̄ receperūt. Hui᷒ lāpadis flāmas herodes explorare uoluit. ō ei᷒ miracla uidere ↄcupiuit. ſic ſcptū ē. Erat enī ex m̄lto tēpore cupiens uidē eū. eo q̄d audiſſꝫ m̄lta de illo. ⁊ ſperabat ſigū aliq̄d uidē ab eo fieri. S; lāpas hec ante oclōs ei᷒. nullo radio lucis emicuit. q̄a ei q̄ ſe n̄ pie ſꝫ curioſe q̄ſierat. nich̄ de ſe mirabile oſtēdit. Interrogat᷒ q̄ppe redēptor, tacuit. expectat᷒ miracla exhibē ↄtēpſit. ſeſe q; aput ſe ī occultis retinēs. eos q̄s exteriora q̄rere ↄperit. tagitos foris reliq̄t. ma gis eligēs apte a ſupbiētib᷒ deſpici. q̄m á n̄ credētib᷒ uacua uoce laudari. Vn̄ ⁊ lāpas ptin᷒ iſta ↄtēpta ē. ſic illic ſubdit̄. Spreuit aūt illū herodes ō exercitu ſuo. ⁊ illuſit īdutū ueſte alba. S; ↄtēpta lāpas q̄ ī n̄r̄a irriſiones tolerat. de celo iudicio choruſcat. Vn̄ hic apte ſub-

iungit̄: parata ad tēp᷒ ſtatutū. De q̄ uidelicet tēpore p pſalmiſtā d̄r: Cū accepo tēp᷒ ego iuſticiā iudicabo. Hic ī euglio p ſemet ipm̄ denūciat dicēs: Tēp᷒ meū n̄dū aduenit. Hic petr᷒ ait: Quē oportet celū ſuſcipere uſq; ad tēpora reſtitutionis. Lāpas ḡ que ſic ↄtēpnit̄. ad ſtatutū temp᷒ uenīā ſparat̄. q̄a ipe peccata ī die ultimo iudicat. q̄ n̄c peccantiū deriſiones portat. ⁊ tāto t̄c durī᷒ diſtictione exercet. q̄nto n̄c uocandis peccatorib᷒ ſuā leni᷒ pacientiā ſternit. Q̄ enī diu ↄūtēdos expectat. n̄ ↄūſos ſine retractatione cruciat. Q̄d p pphām ſcilicet breuit̄ īſinuat dicēs. Tacui ſēp ſiluj. paciēs fui ſic parturiēs loq̄r. Vt enī iā premiū᷒. parturiēs ō dolore eicit. hoc q̄d ī intimis tēpore lōgo geſtauit. Q̄ ḡ ſemp ſiluit. ſic pariens loquit̄. q̄a uentur᷒ iudex q̄ ſine ultione facta hōim ptulit. q̄nq; ō ſeueriore examinis. q̄ſi ō dolore m̄tis q̄nte ↄ̄adūſionis ſentētiā intᵃ ſeruauit oſtendit. Nemo ḡ hāc lāpadem ō latet deſpiciat. ne ↄtēptore ſuo ō de celo fulſerit exurat. Q̄ enī n̄c n̄ ardet ad ueniā. t̄c pculdubio ardebit ad penam. Q̄ ḡ p ſupnā gr̄am ↄ vocationis tēp᷒ accepim᷒. dū adhuc ſup ē licētia ei᷒ iram q̄ ubiq; ē mores ī meli᷒ cōmutādo fugiam᷒. Solū q̄ppe ↄ̄iāo uerſio illa n̄ inuenit. q̄m correctio abſcōdit. Hec nos largiēte dn̄o ī duob᷒ iā corporib᷒ tranſcurriſſe ſufficiat. Q̄a enī ſacri libri ſeq̄ntia miſterioꝝ uirtutib᷒ extēſa ↄpledi breuit̄ exponēdo n̄ poſſum᷒. ea neceſſe ē ut aliis uoluminib᷒ reſeruem᷒. q̄m q̄tin᷒ ⁊ lector, tāto feruentior, ad legendi ſtudiū redeat. q̄nto ex lectionis q; intellectiōē Reſpirat. Explicit liber decimus.

Anno mill̄. cc. xviij. Conrad᷒ Scripſit hūc librū Sc̄o Petro In ſereno monte. Gracias dn̄o Bonoꝝ omniū largitorj.

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Iucē sueuerat · ⁊ tore notiat aspide plen a.
Fons s̄ uuinea tegmina linea rarus habeba
Serica tegmina tē neq; femina sp̄osa ciaheba b.
Portio p̄pria ñ nisi sobria sponsa uacaba
Nō nimis unica tē bona publica q̄sq; uocaba c.
Publica uellerā · lac · cara · iugerā · fertilitate
Pocula · p̄ndia · pascua · p̄dia · prata penate d.
Prandia minor · hec ?enī prior ñ tulit era
Sueta reposcere ñ nisi uesp̄e ñ satis esca e.
Pars q̄ra uiuere deuouis arbore ruc solebat
His feminica prandia · carica ?tribueba f.
His cib⁹ ex ioue sompnia c'bioue strat̄ ilib
Iussa minorib⁹ agrauiorib⁹ : asene uerb g.
Pax sac̄ gaudia · pax dabat ocia fertilitate
S; neq; gaudia p̄bra nec ocia debilitate h.
Pax dabat ocia sca negocia cult' agri est tr
Terra legumina · pocula fluīa · cigla resti i.
Obsequium pet. hospicium spec⁹ · ordea uictu
Hba cubilia · pet̄ cedilia · pellis amic... tu k.
Ram⁹ opuscula · festaq; fercula raro legumine
Lux pede uendē · nox requiescē · tedaq; lume l.
Nō nī marmore q̄tuber arbore t̄pla struebat
Nō m̄ cultib⁹ atria frondibus expoliaba m.

Secula lactea gēs erat aurea · gēs bona · tequ
Audeo paupe carmine dicere · gens fuit equ a.
Aurea gēs fuit · aurea gēs ruit · orba subiuit
Nec cup̄ affluia nitetq; mortua uiuere uiui b.
Affluia censib⁹ · induta sensib⁹ · orba patronr
Se dat iuripia · rapiat in unia p̄dicioni c.
Mund⁹ originē · ñ nisi noīe mund⁹ habetur
Mundicia spuit · iuueneres ruit · hisq; repletu d.
Ille p̄ior ruit · alt̄ inhorruit · alter : at ide
Nō m̄ tempa s̄ · neq; pectora qualia pride e.
Tēpa florida · pectora uiuida · p̄mo fuerūt
Florida tempa · uiuida pectora p̄terieru f.
Aurea t̄siuit · horrida p̄duit orbis imag
Plaga nouissima ueraq; lacina uera uorag g.
Hī neq; noīe digna · ñ ordine recta stat era
Nec uicīis p̄it · hec aīas gerit inquieta h.
Cūq; ruens erat · h̄ p̄p̄lm creat ad mala stante
Reb⁹ honorib⁹ · ebrietatib; in uigilante i.
Hī bona p̄didit · h̄ gen⁹ edidit ore doloso
Pectore mobile · re uariabile mite p̄broso k.
Ista nouissima dicit̄ infima fex aliar
Ista nouissima p̄duīt intima mors animaru l.
Recta p̄horruit ordine corruit eminet ast · m.

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

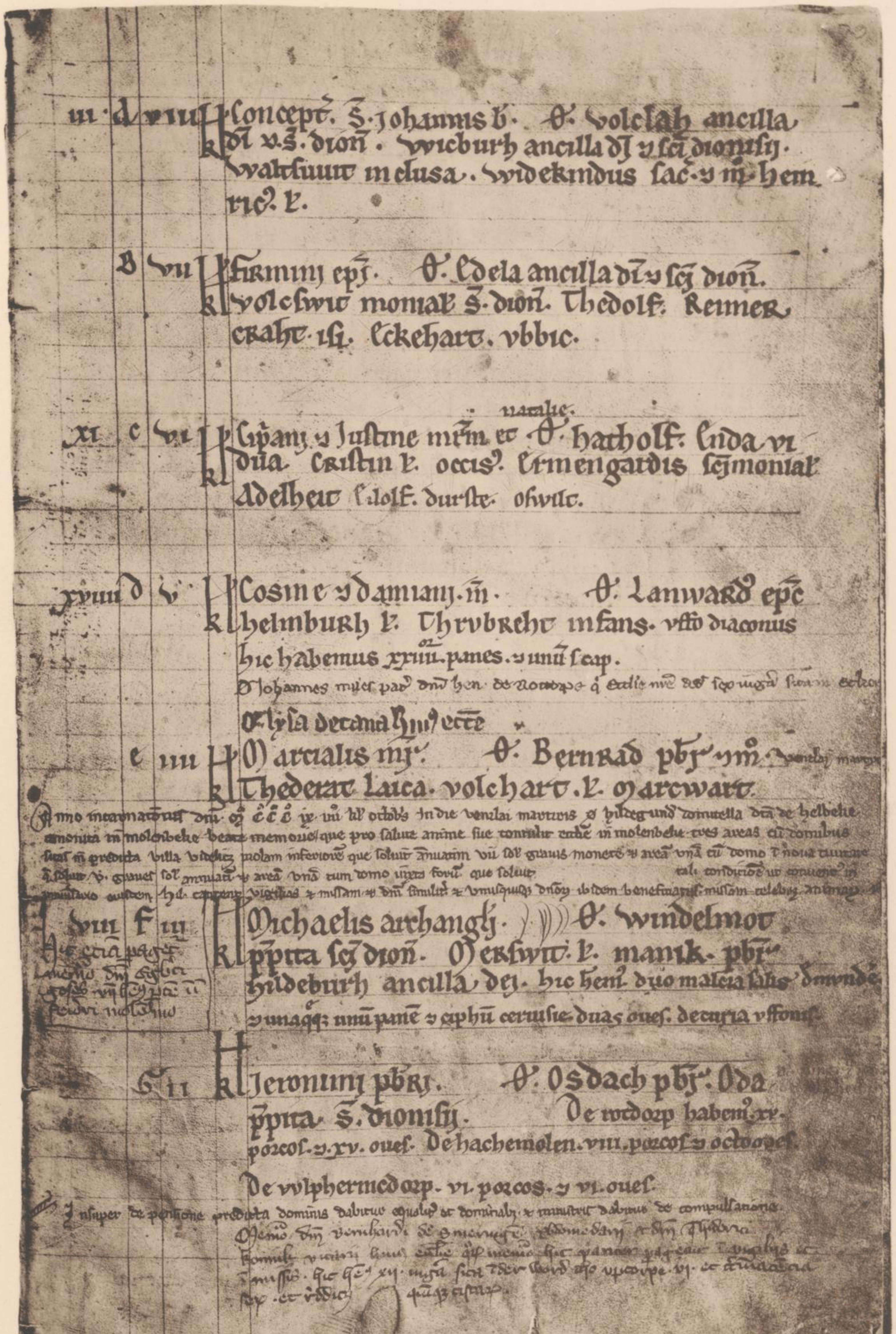

iii d viii Kl. Concept. s. Johannis b. O. Volclah ancilla
dei v. s. dion. Wicburh ancilla dei v sci dionisii.
Walcsuuit inclusa. Widekindus sac. v m. hem
ric. l.

b vii Kl. Firmini epi. O. Edela ancilla dei v sci dion.
Volcswit monial. s. dion. Thedolf. Reimer
craht. isi. Eckehart. Ubbic.

natalis
xi c vi Kl. Cipriani v Justine mrm et O. Hatholf. Liuda vi
dua. Cristin l. occis. Ermengardis scimonial.
Adelheit l. Iolf. Durste. Oswilc.

xviiii d v Kl. Cosme v damiani m. O. Lanward epc
Helmburh l. Thrubrecht infans. Utto diaconus
hic habemus xviiii panes. v unu scap.
O. Johannes miles pater dni hen. de [illegible]
O. Elysa decana huius ecce

e iiii Kl. Martialis mr. O. Bernrad pbr v m. [illegible]
Thederat laica. Volchart. l. Marcwart.

Anno incarnationis dni M CCC ix viii kl. octob. in die [illegible] Hildegund domicella dna de Helbeke
[illegible] in Molenbeke beate memorie que pro salute anime sue contulit ecce in Molenbeke tres areas cu domibus
sitas in predicta villa [illegible] molam inferiorem que solvit annuatim vii sol. gravis monete [illegible] aream una cu domo [illegible]
[illegible] sol. annuatim [illegible] aream una cum domo [illegible] que solvit [illegible] tali condicione ut conventus in
[illegible] vigilias et missam [illegible] similiter et unusquisque [illegible] ibidem beneficiatus missam celebret [illegible]

viii f iii Kl. Michaelis archangli. O. Windelmot
pposita sci dion. Merswit. l. Manik. pbr
Hildeburh ancilla dei. hic hem duo maleia salis [illegible]
v [illegible] unu pane v [illegible] cervisie. duas oves. decuria [illegible]

[illegible]

b ii Kl. Jeronimi pbri. O. Osdach pbr. Oda
pposita s. dionisii. De [illegible]dorp habem. xv.
porcos. v xv. oves. De Hachemolen. viii. porcos v octo oves.
De Vulphermedorp. vi. porcos. v vi. oves.
Insuper de pensione predicta dominus dabitur [illegible] et [illegible] de [illegible]
Memoria dni Bernhardi de [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nius abbas sancti Anastasii papa constituitur. Qui ab urbe expulsus. eo quod senatores aliquos excommunicauerat. gallias uenit. et bernhardum ante se misit. Qui uiam domini predicauit. et multa miracula faciebat. Gylibertus porretanus. Fridericus nepos chunradi imperauit anno domini M.C.liii. Floruit magister petrus lombardus episcopus parisiensis. qui librum sententiarum. glosas psalterii. et epistolarum pauli utiliter compilauit. Eo tempore tres lune in celo uise sunt. et in medio signum crucis. nec multo post uisi sunt tres soles. Hinc alexander in papam canonice est electus. contra quem octauianus. Iohannes cremensis. tytuli sancti kalisti et Iohannes strumensis successiue in papam eliguntur. et fauore imperatoris fulciuntur. Durauit hec scisma annis decem et octo. Infra quod tempus theutonici qui apud tusculanum pro imperatore morabantur. Romanos apud montem portum inuadunt. et tota nona usque ad uesperas occiderunt. ut numquam ex Romanis tot milia sint occisa. licet tempore hannybalis tot occisi sint. ut tres cophinos anulorum. quos de digitis procerum occisorum. ibidem hannibal extrahi fecit. karthaginem destinauerit. Quorum multi apud sanctum stephanum et sanctum laurentium sepulti sunt. et habent hoc epitaphium. Milie decem decies et sex. decies quoque seni. Imperator fridericus dum terram sanctam uisitasset. et in flumine quodam lauaretur. ibidem necatus periit. Vel ut alii asserunt. equo suo impingente in aquam cecidit. ibique interiit. Huic successit heinricus filius eius anno domini M.C.lxxx. Eo tempore tante pluuie cum tonitruis et fulminibus et tempestatibus facte sunt. quantas nulla meminit hominum antiquitas. Lapides enim ad quantitatem ouorum quadranguli. mixta cum pluuia de celo cadentes. arbores et uineas et segetes destruxerunt. et simul

tos homines occiderunt. Corui quoque et quam plures aues per aera in hac tempestate uolantes uisi sunt carbones uiuos in rostro portare. et domos incendere. Contra Romanam ecclesiam semper tyrannide Heinricus exercuit. et ideo eo mortuo Innocentius tercius ne frater eius phylippus promoueretur se opposuit. et Ottoni filio ducis saxonie adhesit. et eum aquisgrani in Regem Alemannie coronari fecit. Eo tempore dum plures Barones francie pro liberatione terre sancte ultra mare pergerent. constantinopolim ceperunt. His temporibus ordines predicatorum et minorum orti sunt. Innocentius tercius legatos ad phylippum Regem francorum misit ut terram Albigensium inuaderet. et hereticos deleret. Qui omnes capiens. concremari fecit. Denique Innocentius Ottonem imperatorem coronauit. et ut iura ecclesie saluaret. ab ipso iuramentum exegit. Qui statim ipso die contra iuramentum uenit. nec non et Romipetas exspoliari fecit. Unde papa eum excommunicauit. et ab imperio deposuit. Eo tempore fuit sancta Elysabeth filia regis ungarie. que fuit uxor lantgrauii. Que inter alia innumera miracula plures mortuos ut scribitur suscitauit. et cecum natum illuminauit. De cuius corpore usque hodie oleum fluere perhibetur. Ottone deposito Fridericus Heinrici filius eligitur. et ab Honorio coronatur. leges optimas pro libertate ecclesie et contra hereticos edidit. Hic super omnes diuitiis et gloria habundabat. sed eis in superbia abusus fuit. Nam tyrannidem contra ecclesiam exercuit. duos cardinales uinculauit. prelatos quos Gregorius nonus ad concilium conuocauerat capi fecit. et ideo ab ipso excommunicatur. Denique Gregorius multis tribulationibus pressus moritur. et Innocentius iiii. natione Ianuensis concilium apud lugdunum conuocans. ipsum imperatorem deposuit. Quo deposito et defuncto. sedes imperii usque hodie uacat.

andes= u. Stadt=
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Imperatores.

Leos representantes mandavit deponi nimis infestus demonum incantacionibus sanctis sanctorum ac mediorum reparacionibus sic ecclesiam persequitur quod et velamina Diocleciani persecutoris ecclesie quondam extollere videbatur. Constantinus [illegible] cum filio suo Leone et cum Pipino rege Francorum et patricio Romanorum eius filiis et Karolo magno imperavit annis xvi. Ex hinc modo historia Pipini et tantum ad finem ut per [illegible] gentis per ordinem disserendum. Mortuo primo Pipino principe Francorum eos est filius princeps filii eius ex concubina Karolus dictus Marcellus. Hic fuit bellicosissimus. Saxones armis subiugavit, devicit Lantfridum Alemannorum ducem et Alemanniam fecit sibi vectigalem. Suevos quoque et Bavaros debellat et Eudonem ducem Aquitanie, et sic se tandem Aquitaniam subiudicavit quod fugit. Cum multa sibi multa bella contigissent, multas subtrahit decimas militibus conferendo, propter quod sanctus Eucharius episcopus Aurelianensis post eius obitum eum in inferno vidit. Et hic Hilderico regi in Francia tunc deses et remissus nihil quasi in rege nisi nomen habebat. Karolus Marcellus victoriosissimus post mortem in sancto Dyonisio sepelitur, sed postea ab episcopis in tumba ipsius nichil penitus de corpore ipsius, non solum [illegible] maximus serpens inventus. Huius principatus heredes facti sunt Carlomannus et Pipinus. Karlomanno tamen [illegible] cessit Turingia et Austria, Pipino vero minor Burgundia et provincia. Sed Carlomannus anno principatus sui v devocionis causa ad limina apostolorum visitandi Romam adiit, ibique coram Zacharia papa [illegible] est ab eo tonsus in clericum et factus monachus cessit in monte Soracti, sed propter [illegible] conobio in honore sancti Silvestri et in monasterio sancti Andree non longe ab eodem monte [illegible] ibidem religiose conversatus et cum multi Francorum et Theutonicorum Romam venientes ipsum inquietarent, transivit ad montem Cassinum, ibique post laudabilem vitam quievit in Christo. Huius tempore clarus beatus Bonifacius Moguntinus archiepiscopus qui in insula [illegible] cenobium [illegible] fundavit in partibus Germanie quod ceteris monasteriis preclarius extat. Abbas etiam illius loci in curia imperatoris magni honoris habetur. Pipinus vero fratre suo Carolomanno monacho facto solus gubernat Francorum principatum. Eo maior domus dicebatur, et misit ad Zachariam papam quis potius deberet esse rex, an Hildericus qui ocio deditus solo nomine regnabat, vel ille qui omne pondus regni sustentabat. Qui cum papa rescripsisset quod ille potius qui utiliter regni gubernacula ageret, Franci mox incluso rege Hilderico et uxore sua in monasterio Pipinum in regem constituunt, quem sanctus Bonifacius Moguntinus archiepiscopus unxit [illegible] in regem. Interim Zacharias papa mortuo et Stephanus ii [illegible]. Huius tempore Astulphus rex Longobardorum per quosdam pessimos [illegible] ducatum Tuscanum occupando et vallem Spoletanam usque Romam pervenit, ecclesias ubi corpora sanctorum quiescebant et alia loca sancta igne ferro devastando, de vinculis capite [illegible] repetendo. Papa Stephanus tantis tribulacionibus et cedibus afflictionibus [illegible] venit in Franciam ad Pipinum et ut Astulphum regem reprimat secum in Ytaliam et usque Romam perduxit. Tunc et in patricium Romanorum Pipinus est electus et Astulphum regem Longobardorum manu forti compulsit restitutis pluribus sancti Petri patrimoniis in Franciam est reversus. Astulpho mortuo Desiderius rex Longobardorum efficitur. Eo tempore corpus sancti Viti martiris per abbatem sancti Dyonisii Fulradum nomine a Roma defertur in Franciam. Finito bello Aquitanico in Aquitania et Gasconia moritur Pipinus et ad sanctum Dyonisium tumulatur. Cui Karolus magnus eius filius in regem substituitur. Huius temporibus imperator Constantinus solo nomine tamen imperabat. Nam Orientem et Meridiem quasi totum Saracenorum occupaverunt. Ipse quidem et [illegible] Machometum blasphemabat [illegible] persecucionem sustinuit et quam plurimos de Romanis Saraceni interfecerunt.

Leo iiii Constantini filius imperavit annis v. Hic cum infinita cupiditate accensus arripuit quandam ecclesie coronam habentem carbunculos, quam cum portaret in capite febre correptus moritur.

Constantinus v filius Leonis cum parente matre sua imperavit annis x. Qui cum matrem privavit imperio, ipsa [illegible] filium [illegible] imperavit iii annis. Constantinus [illegible] imperavit v annis. Huius Constantini primo anno quedam aurea lamina est in hac scripta: Christus nascetur ex virgine Maria et credo in eum. Sub Constantino et

Margin: De prima Francorum spurio · [illegible] · [illegible] in sepulchro · Bonifacius Moguntinus · Corpus viti martiris · [illegible] · Aurea lamina [illegible]

[verte Imperatoribus]

·Pontifices· ·xxvii·

martini in monte prius a fundamentis destruxit et postmodum novis fabricis erexit. Hic ex assensu Ludovici imperatoris et omnium episcoporum instituit ut festum omnium sanctorum celebraretur kalendis novembris in partibus Francie et Germanie, quod ex institucione Bonifacii pape Rome fiebat. Huius tempore orta est magna turbatio Romanis, nam de Romanis quidam scelerati ad Soldanum Babilonie miserunt ut Romam veniens Ytaliam possideret. Tota [illegible] civitas [illegible] ecclesiam sancti Petri spoliaverunt et equorum stabulum efficiunt, et non [illegible] civitas [illegible] in solitudinem redigitur. Tandem ad peticionem Sergii pape Guido marchio cum Lombardis veniens [illegible] cum Gallicis cum multa sanguinis effusione Saracenorum Saraceni sunt fugati. Huius etiam tempore Saraceni [illegible] in Apuliam et Siciliam devastaverunt. Hic beatus pontifex [illegible] Sebastiani, Ytaliani et Tyburcii [illegible] ad ecclesiam sancti Petri [illegible] et in oratorio sancti Gregorii [illegible] altaribus [illegible] collocavit. Corpus etiam beati Gregorii a loco ubi prius iacuit elevans sub altari ipsius [illegible] et postmodum iam dictus pontifex sepultus est apud sanctum Petrum. Mutat hic nomina pontificatus.

Sergius ii natione Romanus ex patre Sergio sedit annis iii, mensibus ii et cessavit dies xv. Hic vocabatur Os porci, unde [illegible] mutaverunt. Iste coronavit Lotharium imperatorem.

Leo iiii natione Romanus ex patre Radoaldo sedit annis viii, mensibus iii, diebus vi. Huius tempore Adulphus rex Anglorum qui primus totius Anglie obtinuit monarchiam, devocionis causa venit Romam et coram Leone papa obtulit tributum [illegible] sancto Petro de singulis domibus nummum argenteum in anno, et hoc tributum usque hodie persolvitur et appellatur denarius sancti Petri. Hic pontifex catholicus [illegible] humilitatis [illegible]. Hic [illegible] ob [illegible] in monasterio sancti Martini [illegible]. Hic [illegible] ecclesiam sancti Petri apostoli [illegible] Sergio mortuo et [illegible] sepulto [illegible] omnes Romani [illegible] elegerunt, qui mox [illegible] sancti Petri et sancti Pauli basilicas et alias ecclesias quas Saraceni paulo ante devastaverant honorifice restauravit. Hic [illegible] Neapolitanis in mari pugnantibus [illegible] Saracenos [illegible] muros civitatis Leonine [illegible] Saraceni [illegible] mortuus et in ecclesia sancti Petri sepultus [illegible] augusti. Post hunc Leonem

[illegible] natione Anglicus [illegible] annis ii, mensibus v, diebus iiii et mortuus in Roma et cessavit mense i. Hic ut asseritur femina fuit et in puellari etate a quodam suo amasio in habitu virili Athenis ducta, sic in diversis scienciis proficit ut [illegible] par non inveniretur, adeo ut postmodum Rome trivium legens magnos magistros discipulos et auditores haberet. Et cum in urbe vita et sciencia magne opinionis esset, in papam concorditer eligitur. Sed in papatu per suum familiarem [illegible]. [illegible] de sancto Petro in Lateranum tendens, angustiata inter Colliseum et ecclesiam sancti Clementis peperit et post mortua ibidem ut dicitur sepulta fuit. Et quia dominus papa eandem viam semper obliquat, creditur [illegible] ob [illegible] hic [illegible] in cathalogo pontificum [illegible] ad hoc deformitatem.

Benedictus iii natione Romanus sedit annis ii, mensibus v et cessavit dies xv. Hic [illegible] ut [illegible] a porta civitatis usque ad sanctum Paulum, et [illegible] a porta usque ad sanctum Laurencium restauravit. Sepultus est ad sanctum Petrum.

Nicolaus i natione Romanus ex patre Theodoro sedit annis ix, mensibus ii, diebus xx. Hic [illegible] post magnum Gregorium [illegible] in sede Romana [illegible] cuius ordinacione Ludovicus imperator sua [illegible]. Huius tempore Colonie [illegible] in

Margin: [illegible] omnium sanctorum · [illegible] · Deus cui [illegible] · [illegible] de [illegible] petro · Iste Johannes fuit [illegible] · [illegible]

[basilica sancti Petri]

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Landes= u. Stadt=
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quia nec opus nec ratio nec sciencia nec sapiencia
erit apud inferos quo tu properas· Dauid quoque
ait· Quoniam in seculum misericordia eius· Ex quibus nimirum
constat sententiis: quia qualis quisque hinc egre-
ditur talis in iudicio presentatur· Sed tamen de qui-
busdam culpis esse leuibus ante iudicium purgato-
rius ignis credendus est pro eo quod ueritas dicit·
Quia si quis in sanctum spiritum blasphemauerit:
neque in hoc seculo remittetur ei neque in futuro· In
qua sententia datur intellegi quasdam culpas
in hoc seculo: quasdam uero in futuro posse laxa-
ri· Quod enim de uno negatur, consequens intel-
lectus patet quia de quibusdam conceditur· Sed
tamen ut predixi hoc de paruis et minimis pec-
catis fieri posse credendum est· sicut est assiduus
ociosus sermo· inmoderatus risus· uel peccatum
cure rei familiaris que uix sine culpa uel ab
ipsis agitur· qui culpam qualiter declinare debeant
sciunt: aut non grauibus rebus error ignoran-
cie· que cuncta etiam post mortem grauant· si ad-
huc in hac uita positis minime fuerint relax-
ata· Nam et cum Paulus dicat Christum esse funda-
mentum: atque subiungat si quis superedificauerit
super hoc fundamentum· aurum· argentum· lapi-
des preciosos· ligna· fenum· stipulam· uniuscuius-
que opus quale sit ignis probabit: si cuius opus
manserit quod superedificauit mercedem accipiet·
si cuius opus arserit detrimentum patietur· ipse
autem saluus erit sic tamen quasi per ignem· quamuis
hoc de hoc igne tribulationis nobis in hac
uita adhibito possit intellegi· tamen si quis
hoc de igne purgationis accipiat pensandum
sollicite est· quia illum per ignem posse saluari
non qui super hoc fundamentum· ferrum· es· uel
plumbum edificat· id est peccata maiora et
idcirco duriora· atque tunc iam insolubilia: sed
ligna· fenum· stipulam· id est peccata minima
atque leuissima que ignis facile consumat·
Hoc tamen sciendum est· quia illic saltim de mi-
nimis nichil quisque purgationis obtinebit:
nisi bonis hoc actibus in hac adhuc uita

~~De paschasio per merita in balneis inuento~~

positus· ut illic obtineat promereatur ¶
Nam cum adhuc essem iuuenculus atque in lai-
co habitu constitutus· narrari a maioribus
atque scientibus audiui: quod Paschasius huius
apostolice sedis dyaconus· cuius apud nos rec-
tissimi et luculenti de sancto spiritu libri extant·
sanctitatis mire uir fuerit· elemosinarum maxi-
me operibus uacans· cultor pauperum et con-
temptor sui· Sed hic in ea contentione que
marcescente zelo fidelium inter Simmachum atque
Laurencium facta est ad pontificatus ordinem Lau-
rencium elegit et omnium post unanimitate supe-
ratus· in sua tamen sentencia usque iuxta diem
sui exitus perstitit· illum amando atque preferen-
do· quem episcoporum iudicio preesse sibi ecclesia
refutauit· Hic itaque cum temporibus Simma-
chi apostolice sedis presulis esset defunctus: eius
dalmaticam feretro suppositam demoniacus
tetigit· statimque saluatus est· Post multum uero
tempus Germano Capuano episcopo· cuius supra
memoriam feci· medici pro corporis salute dicta-
uerant ut in Angulanis thermis lauari
debuisset· Qui ingressus easdem thermas pre-
dictum Paschasium diaconem stantem et obsequen-
tem in caloribus inuenit· Quo uiso uehementer
extimuit· et quid illic tantus uir faceret
inquisiuit· Cui ille respondit· Pro nulla
causa alia in hoc penali loco deputatus sum:
nisi quia in parte Laurencii contra Simma-
chum sensi· Sed queso te pro me dominum deprecare:
atque in hoc cognosces quod exauditus sis· si ad-
huc rediens me non inueneris· Qua de re
uir domini Germanus se in precibus strinxit et
post post paucos dies rediit: sed iam predictum
Paschasium in loco eodem minime inuenit· Qui-
a cum non malicie sed ignorancie errore pecca-
uerat· post mortem potuit a peccato purgari·
Quod tamen credendum est quia ex illa elemosina-
rum suarum largitate hoc obtinuit· ut tunc
potuisset promereri ueniam cum iam nichil
Quid est hoc Petrus ¶ postquam operari –

pe

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

si diligens exercitatio ordinatioque non solum presentibus sed et futuris seculis sufficiat. Sed cum instaurande maiestatis tue imperator auguste et fortissima dispositio et reparacio armorum desiderat dissimulacio procedat.

iiij

In omnibus auctoribus invenitur singulos consules adversum hostes copiosissimos non amplius quam binas duxisse legiones additis auxiliis sociorum. Tanta in illis erat exercitacio tanta fiducia ut cuivis bello due legiones sufficere crederent posse sufficere. Quapropter ordinacionem legionis antique secundum normam militaris iuris exponam. Que descripcio si obscurior aut impolitior videbitur non mihi sed difficultati ipsius rei convenit deputari. Attento itaque animo sepius relegenda sunt ut memoria intelligenciaque valeat comprehendi. Necesse est enim invictam esse rem publicam cuius imperator militari arte percepta quantas voluerit faciat exercitus bellicosos.

v

Digestis igitur lectis iunioribus animis corporibusque prestantibus additis etiam exerciciis cottidianis quatuor vel eo amplius mensium iussu auspicioque invictissimi principis legio formatur. Nam victuris in cute punctis milites scripti cum matriculis inseruntur iurare solent et ideo milicie sacramenta dicuntur. Iurant autem per deum et per christum et per spiritum sanctum et per maiestatem imperatoris que secundum deum generi humano diligenda est et colenda. Nam imperator cum augusti nomen accepit tamquam presenti et corporali deo fidelis est prestanda devocio et impendendus pervigil famulatus. Deo enim vel privatus vel militans servit cum fideliter eum diligit qui deo regnat auctore. Iurant autem milites omnia se strenue facturos que preceperit imperator numquam deserturos miliciam nec mortem ~~[illegible]~~ recusaturos pro romana re publica.

vj

Sciendum quot milites in una cohorte sint. Sciendum est autem in legione una decem cohortes esse debere. Sed prima cohors reliquas et numero militum et dignitate precedit. Nam genere atque institucione litterarum viros electissimos querit. Hec enim suscipit aquilam que precipuum signum in romano est semper exercitu et totius legionis insigne. Hec imagines imperatorum hoc est divina et presencia signa veneratur. Habet pedites mille centum quinque equites loricatos centum xxxii et appellatur cohors miliaria. Hec prima est caput legionis, ab hac cum pugnandum est prima acies incipit ordinari. Secunda habet pedites quingentos lv equites lxvi et appellatur cohors quingentaria. Tercia cohors similiter habet pedites quingentos lv equites lxvi. Sed in hac cohorte tercia validiores probari moris est quia in media acie consistit. Cohors quarta habet pedites quingentos lv equites lxvi. Cohors quinta habet pedites quingentos lv equites lxvi sed et quinta cohors strenuos desiderat milites quia sicut prima in dextro ita quinta in sinistro ponitur cornu. Hee quinque cohortes in prima acie ordinantur. Sexta cohors habet pedites quingentos lv equites lxvi. In ipsa quoque enutriti debent ascribi iuniores quia in secunda acie post aquilam et imagines cohors sexta consistit. Cohors septima habet pedites quingentos lv equites lxvi. Cohors octava habet pedites quingentos lv equites lxvi. Sed ipsa animosos desiderat viros quia in secunda acie consistit in medio. Cohors nona habet pedites quingentos lv equites lxvi sed et ipsa animosos desiderat viros quia in secunda acie consistit in medio. Cohors decima habet pedites quingentos lv equites lxvi et ipsa consuevit accipere bellatores viros quia in secunda sinistrum possidet cornu. His decem cohortibus legio plena fundatur que habet pedites sex milia centum equites septingentos viginti sex. Minor itaque numerus armatorum in una legione esse non debet, maior autem nonnumquam esse consuevit si

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

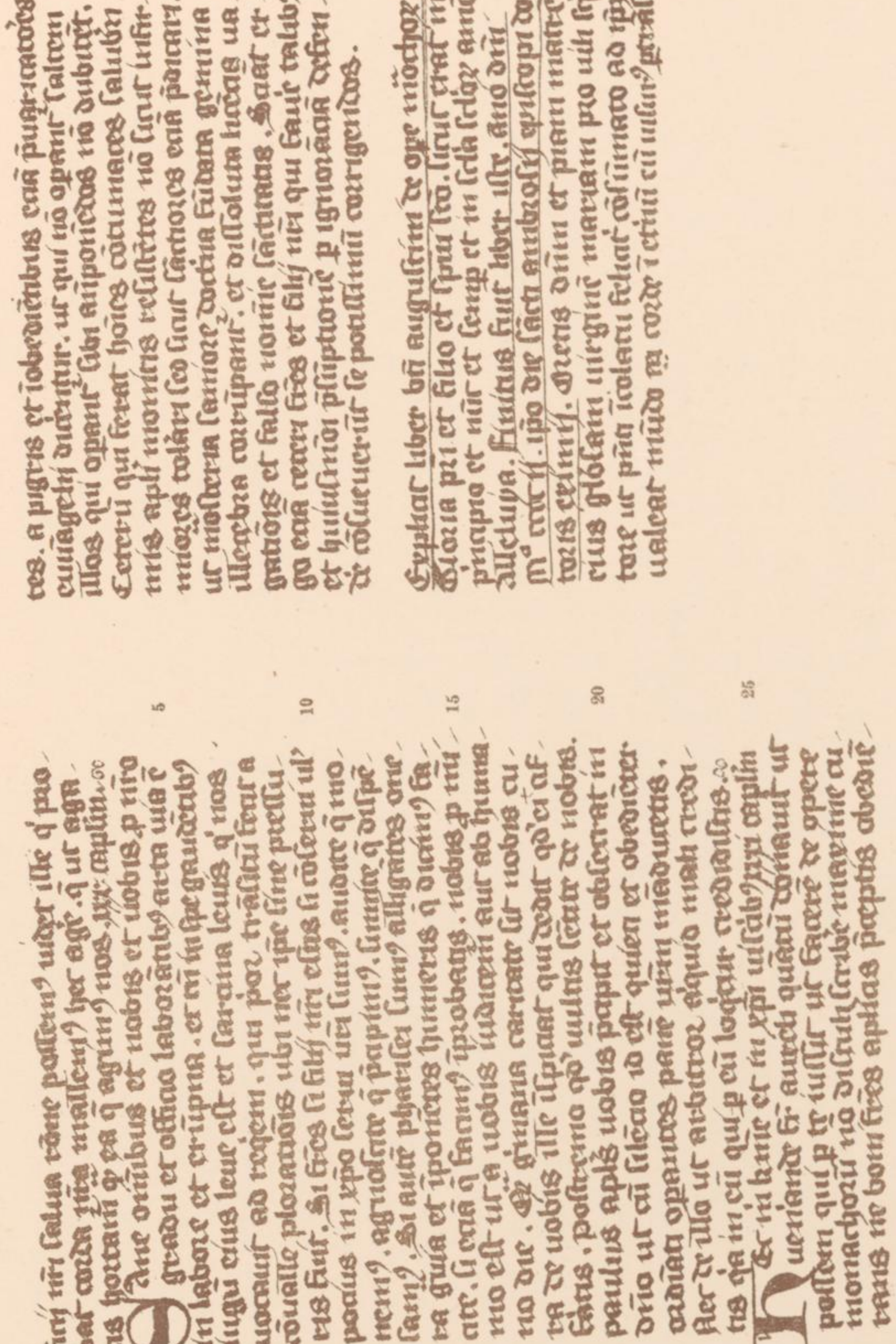

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

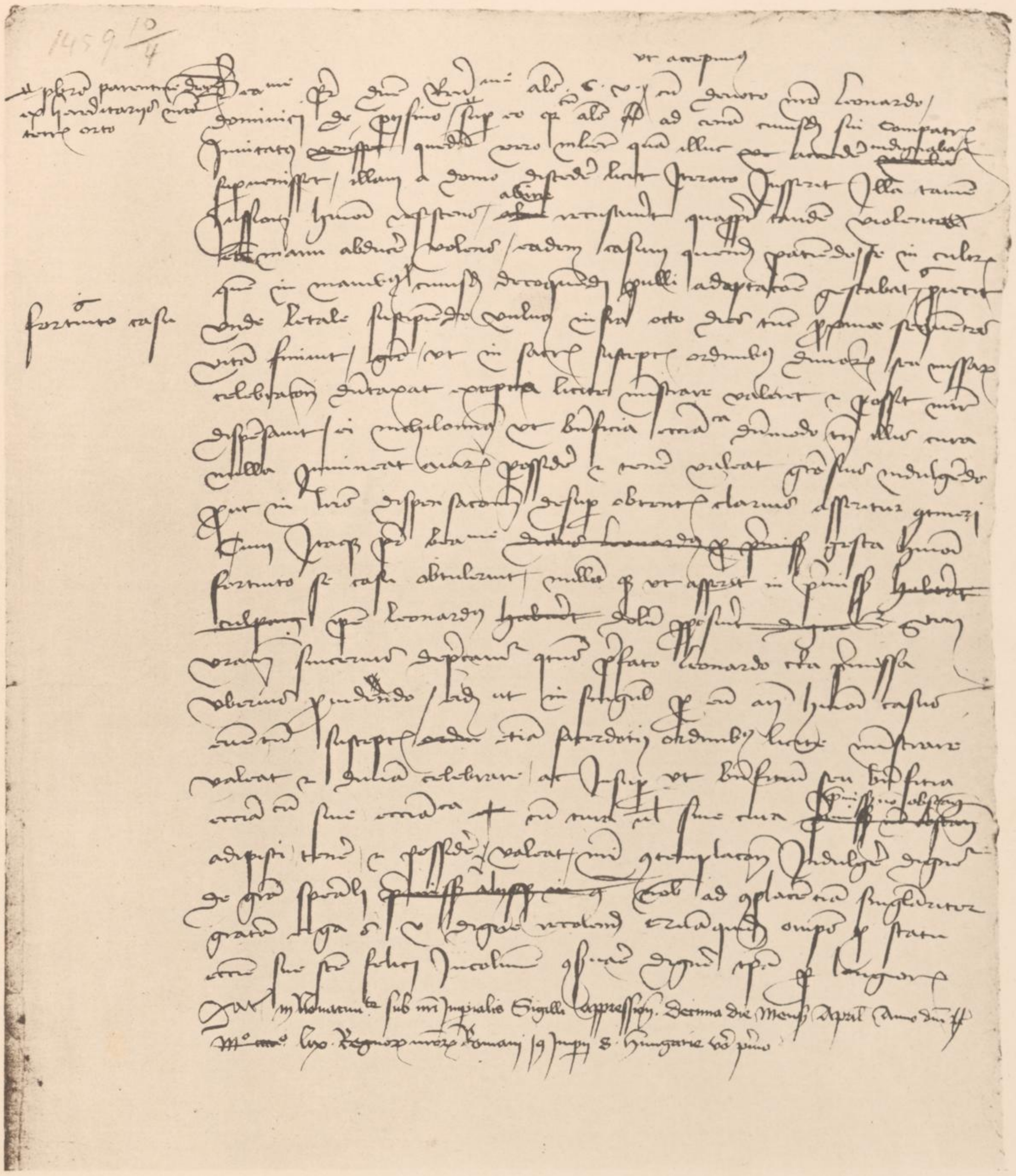
1459 10/4

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cencia sua largioris vite vias secu
tus. criminibus et sceleribus se inuolue
rit. si excitante illo qui dicit lazare
veni foras. euigilauerit ad circu
strepentes se laqueos mortis conatus
que ad arctioris vite vias redire
trepido et sollicito seruicio non se
mel sed pluries. primo toto tempore
vite sue consciam suam discusserit.
et quicquid in ea inuenerit pure confes
sus fuerit. et insuper tam ea peccata
quorum meminit. quam ea quorum for
te non meminit. cum luctu et lacri
mis penitencie deo in orde confitendo
continue se pro eis humiliauerit. pe
nitencie fructu non carebit. Ceterum
sicut apostolus ait. qui ignorat ignora
bitur. ita per defectu si quis secundum
multitudinem iniquitatum suarum mul
titudine miseracionum domini querere
detrectauerit. huius ut inde merito
timeo misericordia oblimscetur. et tam per
his peccatis suis quorum meminit.
quam pro eis quorum forte non meminit.
, poterubit, iudicium durissimum ^ quicumque est
ille. Recapitulacio finalis eorum
qui in hoc volumine continentur. ·x·

Explicitus hystoria de inicio
cisterciensis ordinis. nec
non et de venerabilis atque
in omni religione conspicuis viris qui
in cistercio et in clareualle claruerunt.
uit. scribere namque dixerimus simul
etiam de exemplis que pro rei simili
tudine non incongrue ut arbitror in
fine locis oportunis inseruimus.
hac a lectore nostro vicissitudinis gratia
postulamus: ut si aliquis in hoc opuscu
lo inuenerit unde ad amorem virtutum.
odium viciorum. seu deuocionis fer
uore inflamari se senciat. deo
sine quo nichil boni fit. et patribus
quorum industria hec ad nostram noti
ciam peruenerit. gracias agat. nobis
vero quorum non paruo labore compila
ta in unum corpus compacta sunt: pie

ordinis suffragium impendere dignetur.
Neque enim qui noui aliquid operis auc
tores hec conscripsimus. sed sicut in exor
dio huius voluminis prefati sumus. ea que
a studiosis patribus sparsim exarata
reperimus. ad manifestiorem rerum
noticiam. maioremque legentium utilita
tem in unum collegimus. pauca tamen capitula
que a religiosis et fide dignis personis
certa relacione didicimus continuacio
ni interere curauimus. ita pulmen
tum filiis prophetarum ex herbarum agro
veterum patrum collectarum concisione. et de
coctione parantes. ut colloquintidas
falsitatis tamquam mortiferum elleborum
in ollam concidere nephas duceremus.
Duplicis autem racionis consideracio nos
ad hanc parte sollicitudinis incitauit:
et primo quidem ut fratribus nostris qui in
remocioribus orbis partibus sacrum ordi
nem nostrum professi. sanctam domum cister
ciensem tamquam caput et matrem omnium
nostrum. itemque sanctam domum clareual
lis propter beatum bernardum carius am
plectuntur. de inicio ordinis nostri certam
noticiam traderemus. utriusque etiam
domus primis patres quam sublime. quamque
imitacione dignissima vitam duxerint.
ad ipsorum edificacionem panderemus.
Secundo vero. ut monachis nigri ordinis
calumpniandi occasionem tolleremus.
qui coram secularibus et rerum ignaris
derogant ordini nostro. dicentes eum ex
presumpcione cepisse. et patres nostros qui
primo de molismo egressi sunt. absque
licencia abbatis sui egressos fuisse.
quod quam falsum sit. principia huius volu
minis testantur. Absit enim ut presump
tio mater ruine. noverca stabilitatis.
ulla parte haberet in religiose proposito
sanctorum virorum. Absit ut non viris et
diuine auctoritatis plenum fuit
voluntarium sacrificium seruorum dei: per
quod laboribus et erumpnis multis
desudantes. semetipsos in ara co
tidiane crucis hostiam viuam. sanctam
deo placentem immolare non dubita
uit. ut ordinis monastici puritate
de squalore dissolucionis et baratro

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düſſeldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

meus aūt viuit· altera respondente mentiris filius quippe meꝰ viuit· filius tuus mortuus est· Atque in hunc modū contendebant corā rege. Hic rex salomon qui manifeste saluator accipitur sc̄dm psalmū septuagesimū primū· qui titulus salomonis inscribitur/ ubi nulla dubitacio est quin cuncta que dicunt̄ nō salomoni mortuo· sed xp̄o cōueniat maiestati. simulat ignoranciā et humanos pro dispensacōne carnis mentit̄ affecta sicut et in alio loco· ubi posuistis lazarū· et ad mulierem fluentē sanguīe· quis me tetigit/ gladiū postulat de quo dicebat· Nolite putare qꝛ venerim pacē mittere sup t̄ram Nō veni pacē mittere sed gladiū Veni enī diuidē hominē contra patrē suū· et filiā contra matrē suam/ et inimici hominis domestici illius Et tēptat naturā nature dn̄s/ vultque sc̄dm utriusque voluntatem. uiuētē filiū in legē graciāque diuidē/ nō quo hoc probet/ sed quo ad arguendā calūpniā synagoge· hoc velle se dicat Illa que nolebat ecclesie filiū in gracia viuere/ nec per baptismū liberari· libenter habet diuidi puerū· nō ut possideat: sed ut interficiat Ecclesia quē scit suū esse libenter concedit emule/ dū viuat saltem apud aduersariū: ne inter legem diuisus et graciam/ saluatoris mucrone feriatur Unde dicit et aplus· Ecce ego paulus dico vobis· quod si legem obseruatis/ xp̄c vobis nichil prodest Hec sub nubilo allegorie dicta sunt/ ceterū optime nouit prudencia tua nō easdem regulas esse in tropologie umbris/ que et in historie veritate Et ut sicubi pedem offendimus/ sapienti lectori frivolum videat̄ esse quod scripsimus: culpā ad auctorē referat Nos enī et hec ipā in lectulo decumbentes. longaque egrotacione confecti vix notario celeriter scribenda dictauimus· nō ut impleremus. sed ne tibi in principio amiciciarum aliquid imperanti videremur negare Ora nobiscum a dnō sospitatē· ut post duodecim menses/ quibus iugi labore confectus sum· possim aliquid dignū vestre scribere voluntati· et ignoscite

si sciateus

si scatens· oracio/ soluto cursu nō fluat Non eodem lepore dictauimus quo scribimus· quia in altero sepe stilū vertimus· iterū que digna legis sunt scribimus· in altero quicquid in buccam venerit/ celeri sermone cōuoluimus Carmina libenter vidi quibi narrare poterit/ quā difficile et periculosum/ manus dextre usque in presentē diem quo ista dictaui· vulnus sustinuerim

Explicit liber eplārum beati iheronimi presbiteri prima pars Completus anno dn̄i Mº ccc· septuagesimo ix· hoc sabbato ante dn̄icam quinquagesime In et pro monasterio sancti augustini dicto lippia Per me frēm hermanū Creuet sacerdotem hic professum Deprecetur precamur in me pro nobis omnibus Amen

Societatis Jesu, Lippiæ · 1627.

Taf. 69.

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vestra redderet nobis principium, ut a miliarium quo nos importabiles premebat, levaret fasce calamitatum. Hoc quia saepe postulavimus, optime scitis, et quid postulando profecimus, scitis optime. Et non vos incusamus, quia vos pro nostra (quantas partes nobis potestis) saepe laborasse cognovimus. Quale vero principium nostrae devotioni dederit ultimum, quid opus est dicere, cum manifestum sit orbis omnibus, quia hic quod habuit maximum nobis expedit extremum? Sacerdotes namque non solum domini nostri nequaquam quietos, sed nec [illegible] accusatos, quam in vincula [illegible] [illegible] coniecerit, quos a sedibus suis, quos capere non poterat, omnium rerum suarum nudos effugavit. Ecclesiarum bona, quibus episcopi vel ipsi vivere et pauperes dei sustentare deberent, scelerum suorum fautoribus dissipanda concessit. Terram nostram multis iam vicibus igne ferroque vastavit. Cognatos suos milites nostros in nostris finibus innocentes occidit, ad nos fuisse ei tam bellorum, [illegible] quod suos heredes volebat filios hominum liberorum. Saepe ipsum, saepe vos, singulos et universos suppliciter oravimus, ut gladio deposito, causam nobiscum iudiciis ageret: et nos verum pro omnia iudicium secuturos esse libenter spopondimus. Quid his verbis profecerimus, vos ipsos in testimonium vocamus. Ergo nos quod nunc assumus, cum orbis his tenet Saxonica tellus, vobis o sanctissimi clerici sacerdotes, et vobis o nobilissimi principes, et fortissimi milites, humiliter supplicamus, ut invadere opportet dei, utrique officii. Vos quos estis animarum pastores, non proditores vocamus. Vos vero quos gladium ad defensionem, non ad interitum accepistis innocentium. Cogitetis et nos vestros fratres in christo, vestros cognatos in carne, ferro et flamma amplius perire ne velitis. Quod hactenus molestiarum a vobis perpessi sumus, vobis donantes, petimus

impunitatis, et correptionis divinae pietatis appellabimus, quod postquam in iuriarum de vobis stratis ex possimus. Gladium et ignem deponite, et sic decet homines christianos cum christianis causam rationibus, non caedibus agite. Et quod ante cruoris effusionem postulavimus, nunc saltem, vel crude ferro satiati, praestate. Multas quidem nobis aerumnas dominus vester Heinricus crudeliter intulit, multis calamitatibus nos ultra modum fatigavit, et tamen ecce parati sumus eum nobis regem, sicut olim fuit, accipere. Ecce parati sumus ei fidelitatem et subiectionem iurare, et iuratam fideliter et libenter servare, tantum vos veris assertionibus astruite, ut nos salvo ordine nostro clerici et laici possimus facere hoc sine fidei sacrae detrimento, nec nos ab isto campo recedemus, donec omnia quae dixi compleverimus. Si vos nostras sententias dignati fueritis attendere, vere et manifeste, et ex scripturarum testimonio firmissimis rationibus ostendemus, quod dominum Heinricum, nec clerici nec laici, regem habere possumus cum animarum nostrarum salute. Nunc ergo vel vos nobis, quod iuste possit regnare, probabiliter ostendite: et nos sub eius regno socios fideles accipite: vel nobis quod iure regnare non possit, vacuit probare permittite: nobisque vicinos vel certe consensu animum praebete: nosque ut hostes ipsius definite. Nec sic obvietis sacramento quod ei iurastis vos esse constrictos: sed modo confirmabimus, illo sacramento iure vos ad meam perfectionem posse compelli. Haec igitur est summa nostrae petitionis: ut dominum H. vel vos iure posse regnare

Landes= u. St
Biblio
Düss

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf